

Szebény Község Településterve Környezeti értékelés

1. MELLÉKLET

Szebény Község Önkormányzata Képviselő-testületének
2/2023.(II.7.) számú határozatához

SZEBÉNY Község Önkormányzatának Képviselő –testülete

Jegyzőkönyvi kivonat

Készült Szebény Község Önkormányzat Képviselő– testülete 2023. február 7- én megtartott ülésének jegyzőkönyvéből:

Szebény Község Önkormányzata Képviselő-testülete 3/2023. (II. 7.) Kt. Sz. határozata

Szebény község településtervezéséhez készített környezeti értékelés elfogadásáról

- 1) A Képviselő-testület az állami főépítési hatáskörében eljáró Baranya Megyei Kormányhivatal - a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021.(VII.15.) Korm.rendelet (továbbiakban: Korm. rendelet) 67.§ (1) a) szerinti – záró szakmai véleményét figyelembe véve úgy dönt, hogy az 1. melléklet szerinti környezeti értékelést változtatás nélkül elfogadja.
- 2) A Képviselő-testület felkéri a község polgármesterét, hogy az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005.(I.11.) Korm. rendelet 11.§ a) pontja szerint biztosítsa az elfogadott környezeti értékeléshez való nyilvános hozzáférést.

1. melléklet: Környezeti értékelés

Határidő: azonnal

Felelős: Kertész Attila polgármester

Kertész Attila sk.
polgármester

Friedrich Péter sk.
jegyző

Hiteles kivonat!

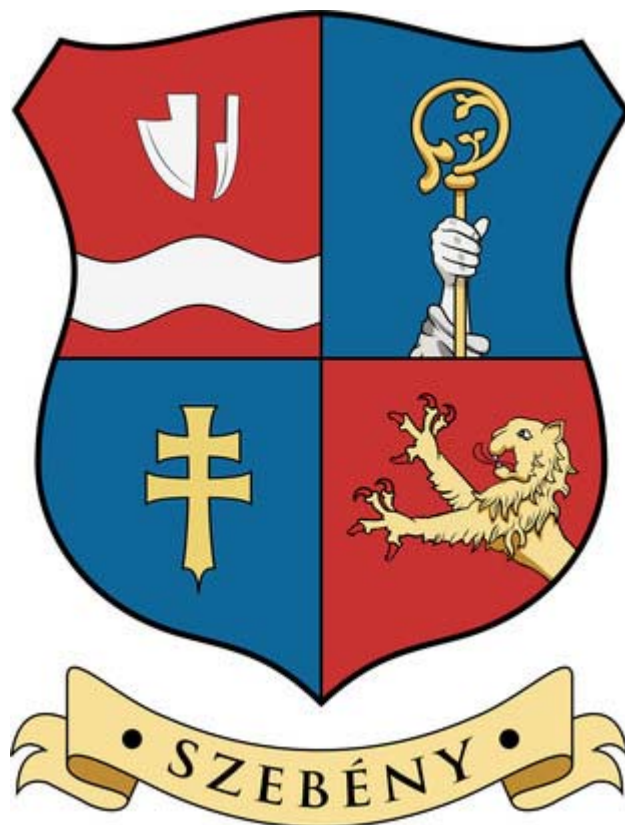
Palotabozsok, 2023. február 16.

A kivonat hitelesül:

Friedrich Péter
jegyző

1. MELLÉKLET SZEBÉNY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA KÉPVISELŐ-TESTÜLETÉNEK
2/2023.(II.7.) SZÁMÚ HATÁROZATÁHOZ

**SZEBÉNY KÖZSÉG
TELEPÜLÉSTERVE
KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS**

1-KÉ/2022.

**SZEBÉNY KÖZSÉG
TELEPÜLÉSTERVE
KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS**

SZAKÉRTŐ:

**Lovasi Katalin
SZKV-vf/02-0675, SZKV-hu/02-0675
SZVV-3.1-02-0675**

1-KÉ/2022.

1. A környezeti értékelés kidolgozásának folyamata

1.1. Előzmények

SZEBÉNY KÖZSÉG településterve 2022. évi elkészítésének egyeztetési dokumentációja a Kokas és Társa Kft. generáltervezésében készül, a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 2021. évi Kormányrendelet) szerint.

Az épített környezet alakításáról szóló 1997. évi LXXVIII. törvény, az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Kormányrendelet és a többször módosított, a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény, valamint az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet szerint „a település egészére készülő településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat és szabályozási terv” (az új jogszabályi környezet alapján településterv) esetén minden esetben környezeti vizsgálat készítése szükséges.

A 2021. évi Kormányrendelet 59. § (3) bekezdése szerint „Ha a rendezési terv készítése és módosítása esetén, az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet 4. §-a szerinti – a várható környezeti hatások jelentőségének eldöntésére irányuló – eljárás során a környezetvédelemért felelős szervek úgy nyilatkoznak, hogy szükséges környezeti értékelést készíteni, akkor ezzel egyidejűleg azt is meghatározzák az önkormányzat számára, hogy a 2. számú melléklet 2. pontja szerinti települési környezeti értékelést milyen konkrét tartalommal és részletezettséggel kell elkészíteni. A településtervek készítése során külön eljárás lefolytatása nem szükséges.

A 2021. évi Kormányrendelet követelményei szerint a településterv elkészítéséhez elkészült a helyzetfeltáró és elemző munkarész, amely a jelenlegi stratégiai környezeti értékelési dokumentációnak a részét képezi.

A környezeti értékelés elkészítése a tervezési folyamat szerves részét képezi.

1.2. A környezetalakítási, környezetvédelmi munkarész módszertana

Az általános követelmények figyelembevételével, a tervezési feladat sajátosságait szem előtt tartva a vizsgálat általános szempontjai a következők szerint rögzíthetők:

- A helyzetfeltárás keretében történik a környezeti alapállapot és a jellemző környezetterhelések vizsgálata a hatályos előírások, követelmények tükrében. A vizsgálatok során megállapításra kerül a településrendezés eszközeivel való elvárt intézkedések köre és egyéb környezetvédelmet érintő javaslatok.
- A tervezési folyamat követi a 2021. évi Kormányrendelet szerinti helyzetelemzés és a helyzetértékelés, az 1997. évi LXXVIII. törvényben meghatározott településrendezési tervezési folyamatot.
- A környezeti értékelés véleményezése során az államigazgatási szervek, az érintett lakosság, és a civil szervezetek módosíthatják, javíthatják a terv minőségét, melyet a

szakági tervezők integrálnak az egyes dokumentumokba. Ezért szükséges az államigazgatási szervek érdemi véleményének a megismerése is.

- Az egyeztetési folyamatban esetleg bekövetkező véleményeltéréseket egyeztető tárgyalás keretében – kompromisszumra törekedve – kell tisztázni. A tervet készítő önkormányzat, illetve a tervező az eltérő vélemények fenntartása esetén döntését indokolni köteles.
- A környezeti értékelés készítésénél az önkormányzat meglévő és környezetvédelmet érintő, terület-felhasználásra hatással bíró tervei, statisztikai és környezetterheléssel összefüggő adatok, helyszíni ellenőrző vizsgálatok tapasztalatai, az államigazgatási szervek és közüzemi szervek adatszolgáltatásai, véleményei vehetők figyelembe.
- A tervkészítésre rendelkezésre álló időszak nem teszi lehetővé kutatások, ciklusok monitorizálását, így ezek bizonytalanságával készíthető el a településtervezés.

1.3. A környezetvédelmi környezetalakítási munkarész tematikája

A településtervezés készítői a jogszabályi követelményeknek megfelelően, a megfelelő megrendelői akarattal egyezően készítették el a környezetalakítási és környezetvédelmi munkarészt, a terv dokumentálásakor, szerkesztésekor figyelembe vették a környezeti értékelés általános követelményeit.

Tekintettel arra, hogy a környezetvédelemért felelős szervek közül kizárólag a Baranya Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály Természetvédelmi Osztály nyilatkozott a környezeti értékelés szükségességével kapcsolatban és – az általános feltételeken kívül - nem fogalmazott meg sajátos követelményeket, így a jogszabályi követelmények szerint készítettük el az alátámasztó munkarészt.

A környezeti értékelés általános tartalmi követelményeit a 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet 4. sz. melléklete tartalmazza, amely a 2021. évi Kormányrendelet 2. sz. melléklete figyelembevételével alkalmazható a településtervezés kidolgozása során.

A településfejlesztési és településrendezési tervek készítésével szemben támasztott követelmények figyelembevételével, a fent rögzített általános módszertan alapján a környezeti értékelés részletes tematikája a következők szerint rögzíthető:

1. A környezeti értékelés kidolgozási folyamata
Előzmények, módszertan, tematika tartalma, a településtervezés más részeihez való kapcsolódása, a kidolgozás egyéb szempontjai.
2. A településtervezés célja és tartalma
A településfejlesztési elképzelések és tervek rövid ismertetése, a településtervezés összefüggése más tervekkel, programokkal.
3. A környezeti hatások értékelése, helyzetfeltárás, helyzetelemzés
 - 3.1. A településtervezés készítése során figyelembe vett tervek és programok
 - 3.2. A környezeti állapot értékelése és a településtervezés készítése során figyelembe vett meglévő környezethasználatok követelményei.
4. A településtervezés alkalmazása esetén várható környezetet érő hatások
 - 4.1. A településtervezés összevetése az országosan és helyi szinten elvárható környezet- és természetvédelmi célokkal, követelményekkel

- 4.2. A környezetet érintő hatások előrejelzése, helyzetértékelés és alátámasztó javaslat
5. Javaslat a településrendezési tervekhez kapcsolódó önkormányzati intézkedésekre, monitorizálásra
6. Összefoglalás

1.4. A környezeti vizsgálat településterv más részeihez való kapcsolódása

A vizsgálaton alapuló környezeti értékelés a településterv készítésének megalapozó, elhagyhatatlan tervrészlete és kiemelt szerepkörű a környezetkímélő építések helyi rendjének, szabályozásainak kialakításában.

A településterv meghatározza a település alakításának, védelmének lehetőségeit és fejlesztési irányait, ennek megfelelően az egyes területrészek felhasználási módját, a település működéséhez szükséges műszaki infrastruktúra elemeinek a település szerkezetét meghatározó térbeli kialakítását és elrendezését.

Az építés helyi rendjének biztosítása érdekében a települési önkormányzatnak az országos szabályoknak megfelelően, illetve az azokban megengedett eltérésekkel a település közigazgatási területének felhasználásával és beépítésével, továbbá a környezet természeti, táji és épített értékeinek védelmével kapcsolatos, a telkekhez fűződő sajátos helyi követelményeket, jogokat és kötelezettségeket helyi építési szabályzatban kell megállapítania.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a környezeti értékelés a településterv megalapozója, az eredmények szervesen beépülnek és meghatározói a településfejlesztési és a településrendezési terveknek.

1.5. A kidolgozás egyéb szempontjai

A környezeti értékelés készítésekor, a környezetalakítási munkarész kidolgozásakor feltétlen figyelembe kell venni a tervek érvényességének idő korlátait is, valamint a magasabb szintű tervek (országos, megyei) hatályos követelményrendszerét.

A településtervet a települési önkormányzatnak legalább négyévente át kell tekintenie, és szükség esetén a terv módosításáról vagy új terv elkészítéséről kell gondoskodnia. A megváltozott országos és megyei területrendezési tervek is indukálják a felülvizsgálat elvégzését.

A helyi építési szabályzatnak és a szabályozási tervnek a jóváhagyott településfejlesztési tervvel összhangban kell lennie.

A követelményeknek megfelelően tehát a környezeti értékelést is legalább négyéves időintervallumra szükséges meghatározni azzal, hogy hat év felett a környezetvédelmi tervi ellátottságok hiányában gyengeségek várhatók.

Különös figyelmet érdemel Baranya Megye Területrendezési Tervének (BMTRT) figyelembevétele.

A BMTRT-hez készített stratégiai környezeti értékelés a község és térsége infrastruktúra hálózat tervei kialakítását meghatározta, így ezekhez kell alkalmazkodni a településtervezés során.

2. A településtervek célja és tartalma

2.1. A településfejlesztési célok, elképzelések

A terület- és településrendezési tervezés célja, hogy a társadalmi-gazdasági igényeket szolgáló új terület-felhasználási módok javítsanak a társadalom életkörülményein, a fenntartható fejlődés pedig megkívánja, hogy mindez a meglévő nemkívánatos környezeti állapotokon való javítással történjen.

Szebény Község településterveinek készítésekor a környezetalakítási és környezetvédelmi vizsgálat fő célja – a tervezési folyamat szerves részeként – az elgondolások és a tervjavaslatok alternatívái környezeti hatásainak módszeres elemzése annak érdekében, hogy a településtervezés és így a területek fejlesztése környezetbarát legyen.

A terv készítése során így figyelembevételre került, hogy a településen megvalósítható létesítmények és azok funkciói, valamint az infrastruktúra kialakítása, a fejlesztések révén a környezethasználat úgy legyen szervezhető és végezhető, hogy

- a legkisebb mértékű környezetterhelést és igénybevételt idézze elő;
- megelőzhető legyen a környezetszennyezés;
- kizárja a környezetkárosítást.

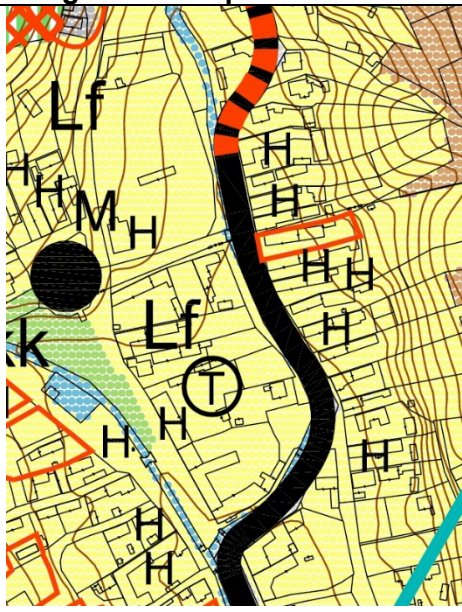
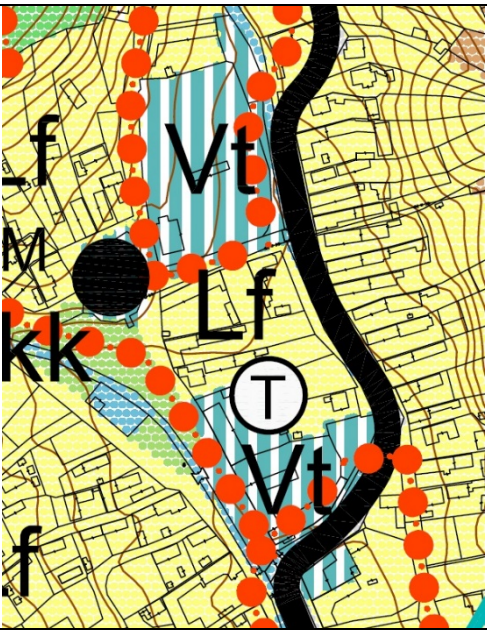
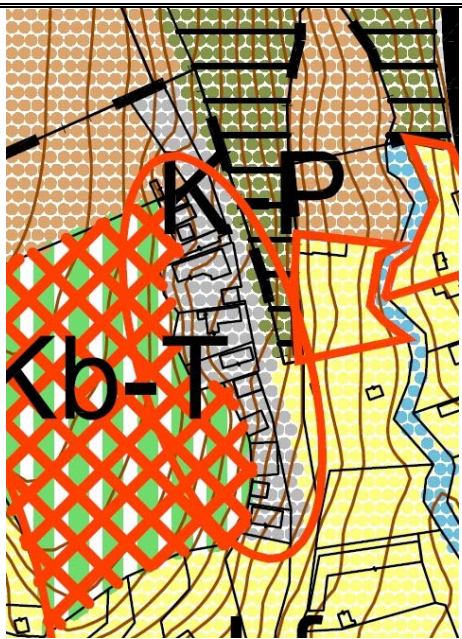
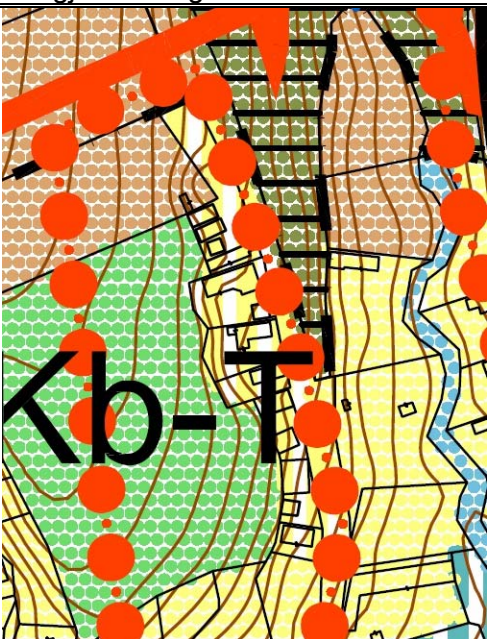
A környezethasználatot az elővigyázatosság elvének figyelembevételével, a környezeti elemek kíméletével, takarékos használatával, továbbá a zavaró hatások (zaj, hulladékkeletkezés) elleni védelemmel kell megvalósítani

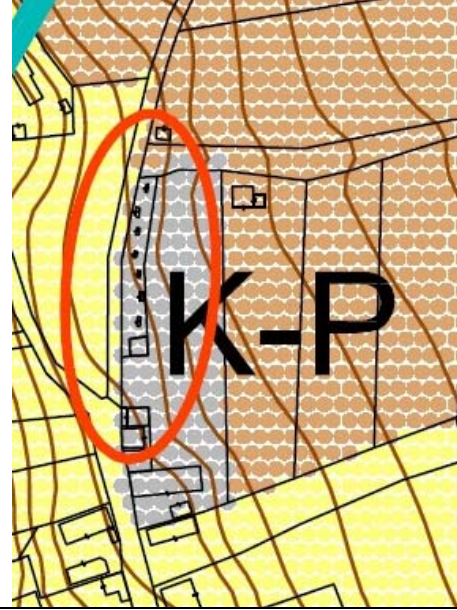

2.2. A település közigazgatási területén kialakult, illetve tervezett településszerkezet változások ismertetése

Mivel a hatályos településszerkezeti terv pdf változata képfelbontási problémák miatt nem használható, a településszerkezeti változásokat a hatályos tervet alapul vevő megalapozó vizsgálati tervlaphoz viszonyítottuk. Ahol mindenképpen szükséges volt a változást a hatályos településszerkezeti tervhez viszonyítani, a szövegben teszünk utalást erre.

A BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK

Beépítésre szánt terület helyett beépítésre szánt terület kijelölése

	Terület (ha)	Területhasználat a hatályos tervet alapul vevő megalapozó vizsgálati tervlapon	Területhasználat a fejlesztési tervlapon
1.	1,7	 <p>Lf</p>	 <p>Vt</p>
<p>A hatályos terv Szebény központját falusias lakóterület kategóriába sorolta. A településközpont eltérő építészeti karaktert visel magán, itt található a falu intézményei. A változás célja a rendeltetés és a területhasználat összhangjának megteremtése.</p>			
2.	0,37	 <p>K-P</p>	 <p>Lf</p>
<p>A különleges pincés területként jelölt területen vegyesen található présházak és lakóépületek. A változás célja a rendeltetés és a területhasználat összhangjának megteremtése.</p>			

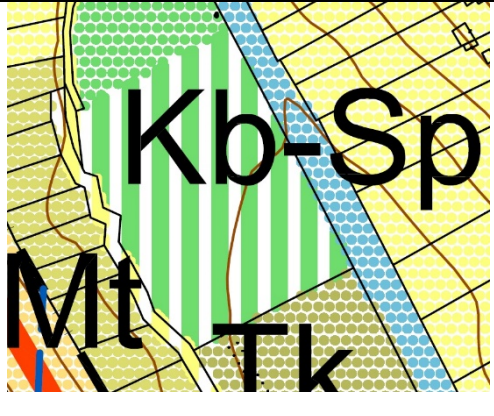
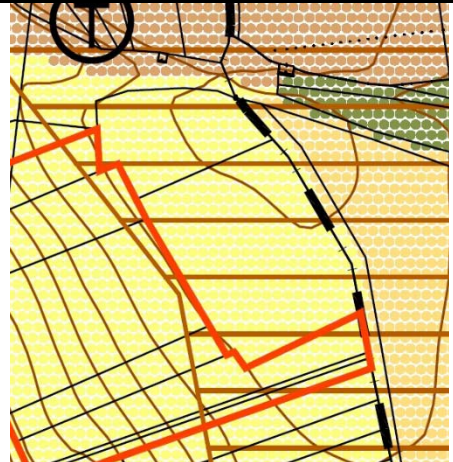

3.	0,32		
		K-P	Lf

A különleges pincés területként jelölt területen vegyesen találhatóak présházak és lakóépületek. A változás célja a rendeltetés és a területhasználat összhangjának megteremtése.

4.	0,19		
		K-P	Lf

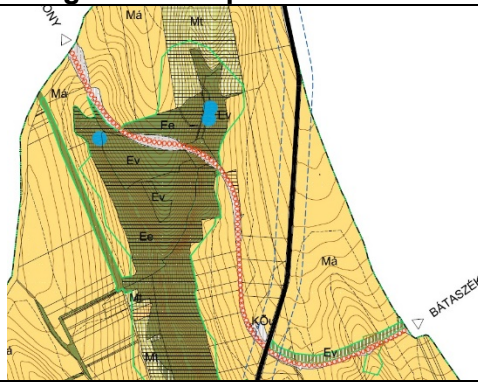
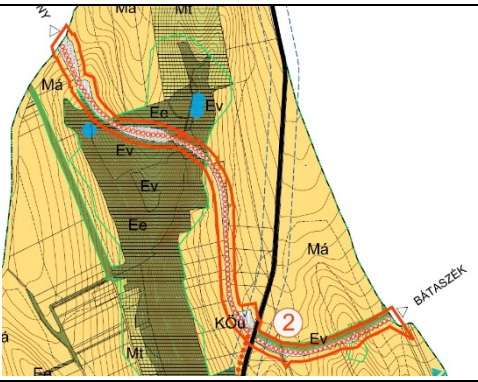

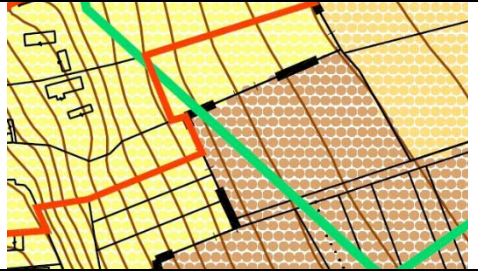
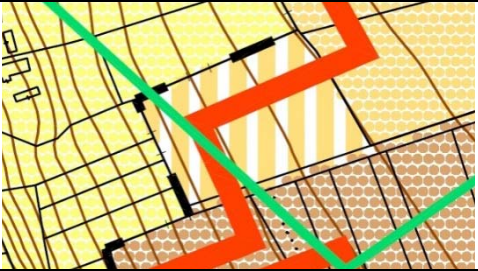
A különleges pincés területként jelölt területen vegyesen találhatóak présházak és lakóépületek. A változás célja a rendeltetés és a területhasználat összhangjának megteremtése.

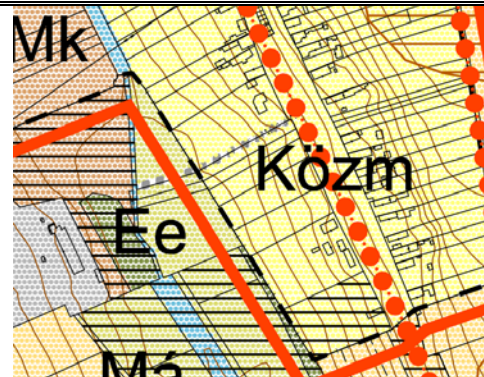
Beépítésre szánt terület helyett beépítésre nem szánt terület kijelölése

	Terület (ha)	Területhasználat a hatályos tervet alapul vevő megalapozó vizsgálati tervlapon	Területhasználat a fejlesztési tervlapon
1.	0,89	 <p>Gksz</p>	 <p>Kb-Sp</p>
<p>A hatályos terven kijelölt gazdasági területen nem valósult meg a tervezett gazdasági fejlesztés. Mivel a terület vizesedésre hajlamos, a fejlesztési terven nem javasolható annak beépítésre szánt területbe sorolása. Fentiek miatt a terület a fejlesztési terven az adottságokhoz jobban illeszkedő besorolással, a szomszédos sportolási célú, beépítésre nem szánt terület bővítési területeként jelenik meg.</p>			
2.	0,9	 <p>Lf</p>	 <p>Má</p>
<p>A hatályos terv a területet falusias lakóterület kategóriába sorolta. A terület fekvése miatt a lakóterületről leválik, a valóságban ezen a területen szántóföldi növénytermesztéssel foglalkoznak. A változás célja a tényleges területhasználathoz való igazodás.</p>			

A BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

Beépítésre nem szánt terület helyett beépítésre nem szánt terület kijelölése

	Terület (ha)	Területhasználat a hatályos tervet alapul vevő megalapozó vizsgálati tervlapon	Területhasználat a fejlesztési tervlapon
1.	4,5		
		KÖu	KÖu
<p>A hatályos szerkezeti terv a valamikori vasútvonal nyomvonalát kerékpárút építésére szolgáló közlekedési területté jelölte meg. A tervezett beruházás nem valósult meg. A volt vasútvonal területét továbbra is fejlesztési területté tartjuk számon, ezért a fejlesztési terven a térségi kerékpárút megvalósítási helyeként jelenik meg.</p>			
2.	0,5		
		KÖu	Zkk
<p>A jelenlegi út telekszélessége lehetővé teszi, hogy a természetben is zöldfelületként funkcionáló területrészt közkertté minősítsük.</p>			
3.	0,46		
		Mk	Má
<p>A hatályos terv a területet kertés mezőgazdasági terület kategóriába sorolta. A terület szántóföldi művelés alatt áll, tényleges használata alapján jobban illik hozzá az általános mezőgazdasági terület övezete. A változás célja a rendeltetés és a területhasználat összhangjának megteremtése.</p>			

4.	0,04		
		Lf	Közm
<p>A hatályos terven falusias lakóterület kategóriába sorolt területen a csapadékvíz elvezetés megoldására új árokszakaszk kerül kialakításra, amely a fejlesztési terven közműelhelyezési területként jelenik meg.</p>			
5.	0,06		
		Lf, Mt	Közm
<p>A hatályos terven mezőgazdasági terület és falusias lakóterület kategóriába sorolt területen a csapadékvíz elvezetés megoldására új árokszakaszk kerül kialakításra, amely a fejlesztési terven közműelhelyezési területként jelenik meg.</p>			

ÚJ BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLET KIJELÖLÉSÉRE NEM KERÜL SOR!

2.3. A településterv összefüggése más tervekkel, programokkal

A település fejlődése, „működése” is hatással van a környező tájra, módosíthatja, változtathatja annak elemeit.

A települési eredetű környezetszennyezés, levegőszennyezés, szennyvíz- és hulladék-elhelyezés, a település közlekedési struktúrája, a létesítmények parkolási lehetőségei közvetlenül befolyásolják a település és környéke környezeti minőségét.

Az Országos Területrendezési Terv és a Baranya Megyei Területrendezési Terv igen kedvező helyzetbe hozta a települést.

A településkörnyék a helyi adottságoktól függően többé-kevésbé sajátos konfliktusterület, amelynek fejlesztése, rendezése az országos közúthálózat-fejlesztéssel és a település érdekeivel összhangban, együttesen történhet.

A települési környezet minőségét a későbbiekben bemutatott föld-, víz-, levegőtisztaság-védelem, táj- és természetvédelem, valamint a jelentős hatások (zajterhelés, hulladékok) elleni védelem koordinált érdekei együttesen határozzák meg.

A környezeti elemek védelme és a jelentős hatások elleni védelem, valamint a település működésének, működtetésének összehangolt tevékenysége túlmutat a helyi építési szabályzat elkészítésének keretein.

A környezet védelmét is szolgáló fejlesztési program különösen nagy súllyal jelentkezik a település életében és az önkormányzatok feladatainak ellátásában.

Az építésügyi igazgatás feltételeinek biztosítása, a településüzemeltetés, a vállalkozási tevékenység támogatása, a költségvetés nehézségeiből adódó konfliktusok kezelése és az életkörülmények javítását szolgáló intézkedések, valamint a nem kívánatos környezeti állapotokon való javítás érdekében a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvényben megfogalmazottak szerint kell a környezetvédelmi programot kidolgozni.

A hivatkozott törvény alapján a települési környezetvédelmi programot a Nemzeti Környezetvédelmi Programmal, a rendezési tervekkel összhangban kell kialakítani, melyben természetesen szerepelnek az építésügyi igazgatásra vonatkozó intézkedések és az üzemeltetéssel kapcsolatos projektek is.

A környezetvédelmi jogszabályok jelentős módosulása, a feladat- és hatáskörök változása miatt célszerű a program folyamatos aktualizálása, mely szerint időszakonként, de legalább kétfévente felül kell vizsgálni és a végrehajthatóság érdekében módosítást kell alkalmazni.

3. A környezeti hatások értékelése

3.1. A településterv készítése során figyelembe vett tervek és programok

A településterv készítése során elsősorban a következő tervek és programok lettek figyelembe véve.

A tervezés jelen fázisában az alábbi területi, illetve települési tervek vannak hatályban:

- OTrT - Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény Második rész
- Baranya Megye Területrendezési Terve (BmTrT) - A Baranya Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 4/2020.(IV.22.) önkormányzati rendelete
- Nemzeti Környezetvédelmi Program
- Országos Hulladékgazdálkodási Terv

3.2. A környezeti állapot értékelése és a településterv készítése során figyelembe vett környezethasználatok

A hatályos jogszabályok követelményei szerint a környezetvédelmi szempontokat a településtervezés során érvényre kell juttatni.

A területfejlesztés, területrendezés környezetvédelemmel kapcsolatos igényeinek megfogalmazásához alapvetően a következők vizsgálata szükséges:

- a meglévő települési környezet jelenlegi állapotának értékelése, a jellemző környezetterhelések elemzése,

- a vonatkozó követelmények, szabályozási előírások ismertetése.

3.2.1. A talaj és a vizek védelme

Talaj, földtan

Szebény településtervének környezeti értékeléséhez külön mérnökgeológiai értékelés készült.

Általános földtani viszonyok

A település igazgatási területe alatti földtani felépítést a szilárd kőzetek és a laza üledékek együttes előfordulása jellemzi. A felszínen megmutatkozó, valamint a felszínhez közeli kőzetteret vizsgálva azonban nyilvánvalóvá válik, hogy a szilárd kőzeteknek valójában csak alárendelt szerep jut, hiszen azok csak a település északi részletében mutatkoznak a patakos völgytalpak nyomvonalában. Emiatt a különböző korú és eltérő kötöttségű laza üledékek az igazgatási terület nagy részén oly elterjedésben találhatók, hogy alapvetően meghatározó jelentőségűek a helyi mérnökgeológiai adottságokban.

Az igazgatási terület északi részletében – a belterület határához is igen közel találhatóan – a völgytalpakon északra tartva folyamatosan jól követhetően azonosíthatók szilárd kőzetként a földtörténet ókorát jelképező képződmények. A Mórággyi Gránit Formációba tartozó kőzetek töretlen völgytalpi előfordulása igazolja, hogy a település valójában az északabbra elhelyezkedő mórággyi gránittömeg déli határvonalának környezetében alakult ki. Délebbre – a belterület irányába tartó patakos völgyek találkozásának környezetében – a gránittömeg folytatódása oly mértékben lesüllyedt állapotba került, hogy a neogén képződmények fokozatosan kivastagodhattak az egyenetlen felületen. A neogén időszakba sorolt takarósávot a pannóniai korúnak tekintett változatos szemcseméretű és eltérő kötöttségű képződmények általános elterjedése alkotja. A jellemző képződmények közül megemlíthető – a belterület északi szegélyén – a felszínen több helyen is előforduló laza üledékként azon durva homokos, helyenként kavicsos sáv (kállai Kavics Formáció), amelyre a medencefeltöltődés során keletkezett jóval finomabb szemű homok és aleuritós sávok, valamint az agyag és agyagmárga rétegek települtek (Tihanyi és Somlói Formációk). Utóbbiak együttes vastagsága a település déli részletében már jócskán meghaladja a 100 m-t is oly módon, hogy belterület alatt már általánosan jelen vannak.

Az előbbieken említett valamennyi képződményre összefüggő területi elterjedéssel változó vastagsággal települt azon negyedidőszaki takarósáv, amelynek legjellemzőbb képződménye a pleisztocén kőzetliszt (közismertebb elnevezéssel a lösz). Valójában az egykori nagyon egyenetlen felületen történt azon kitartó elterjedése a kőzetlisztnek, amelyet a későbbi eróziós hatások hatásosan módosítottak kialakítva a jelenlegi morfológiai jellemzőket. Így a lösz valamennyi idősebb képződményen jelen van, azonban a képződése utáni állandó kitérttség miatt fellépett lepusztulási folyamatok miatt vastagsági viszonyai egyes területrészek között már határozottan különbözőek.

A földtani viszonyokat figyelembe véve, a megismétlődő lepusztulási folyamatokat ismerve, és az eróziós felszínformálódás eredményeihez is igazodva történhetett a település belterületének kialakulása is, hiszen az a szűk patakos völgyek alatti határozottan szélesebb völgytalp kihasználásával valósult meg. E helyszín valójában enyhébb lejtésű

völgyoldalakkal lehatárolt fiatal geológiai korú (holocén) áradmányokkal kitöltött területnek minősül.

A település területén és a közvetlen környezetében érvényes földtani jellemzők, valamint az aktuális morfológiai viszonyok alapján megállapítható, hogy az igazgatási területen a jelenlegi felszínen nem mutatkoznak a már meglévő és a jövőbeni épített környezet fennmaradását veszélyeztető hegyszerszerkezeti elemek. Nem ismert süllyedést vagy emelkedést eredményező aktív törésvonal jelenléte az igazgatási területen.

A terepszinten nincs olyan morfológiai forma, amelynek jelenléte összefüggésbe hozható a település igazgatási területére jellemző hegyszerszerkezeti elemek jelenlétével, vagyis megalapozottan kijelenthető, hogy a település igazgatási területe tektonikai szempontok alapján nyugodtnak minősül. Előbbiek alapján a településen a földtani veszélyforrások kialakulása kizárólag a nem előre jelezhető klimatikus hatásoktól, valamint az emberi jelenléttől függő, mivel az általános területi elterjedéssel jelen lévő pleisztocén lösz olyan állapotváltozásokra hajlamos képződmény, amelynek elterjedési területén – az eróziós folyamatok mellett – esetlegesen tömegmozgások is kialakulhatnak.

Ásványi nyersanyagok

A település igazgatási területén található szilárd kőzetekhez és laza üledékekhez kötődően olyan anyagnyerési helyek alakultak ki a történelmi időkben, amelyeknek napjainkban nincs már valós gazdaságföldtani jelentősége, hiszen csak időszakos helyi igényeket kiszolgálva kerültek kialakításra. Ennek megfelelően a település igazgatási területéhez tartozó földrészletek közül egyik sem szerepel az országos ásványvagyon nyilvántartásban, továbbá napjainkban is érvényes bányatelek sem került kialakításra a településen. Az egykori, vagyis a történelmi időkben kialakított művelési helyszínek valójában nem voltak jelentős térbeli kiterjedésűek, így nagy részük spontán módon felszámolódott a növényzet térhódításával vagy a művelési ág megváltozásával.

Az egykori történelmi időkben végzett anyagnyerések során a belterület feletti völgytalpához kötődve kizárólag helyi felhasználásra szánt gránitot jutottak, amely korábban a szebényi épületek lábazatába került beépítésre. Szilárd kőzetek megszerzésére irányuló jelentős területi kiterjedésű bányahely kialakítás nem történt, mivel a völgytalpon egymástól elszigetelt helyzettel csak 1-2 m magas egykori fejtési helyek azonosíthatók. A gránitra közvetlenül települt és a terepszinten csak szűk területi elterjedéssel megmutatkozó durva homokos sáv célzatos vagy tartós kitermelését a jelenlegi morfológiai jellemzők alapján nem végezték, hiszen csak kisebb mélyedéssel lehet feltételesen egykori anyagnyerési helyszínt azonosítani. Jóval nagyobb jelentőségű volt viszont a pleisztocén kőzetliszt helyi felhasználásra irányuló tevékenység. A település kiépülése keretében sok évtizeden keresztül végezheték a lösz helyi felhasználását, hiszen az közismert alapanyagot jelentett a vályogvetéshez és a tömésházak építéséhez. A lösz célzatos kitermelése során a völgyoldalakat bontották meg kialakítva azon jelenlegi szinteshez is közelítő építési helyeket, ahol az építmények mellett a jelenlegi utcák is kialakulhattak. A több szintben megvalósult völgyoldali bevágással kiképzett (jellemzően 3-5 m magasságú) kőzetfalak felületét megbontva a település egyes részleteiben vājással kerültek kialakításra a napjainkban is megtalálható pincék.

Mérnökgeológiai jellemzők

A település jelenlegi épített környezete alatti teherviselő kőzettér igen fiatal geológiai korú képződmények együttese. Meghatározó a völgyoldalakon mindenütt jelen lévő – épületek alatti, valamint a pincéket befogadó – pleisztocén kőzetliszt jelenléte. Kisebb mértékű a délre lejtő közel kiegyenlített felületű völgytalp jelenléte, ahol a közvetlen háttérrel jelentő völgyekből lehordott kőzettörmelékkel együtt a lemosódott lösz (iszap) keveredése alkotja a teherviselő közeget.

Földtani veszélyforrások

A XX. században bekövetkezett és egyes településeken az épített környezetre is veszélyeztetést jelentő tömegmozgásos események és helyszínek áttekintését biztosítva történt – az 1970-es évektől kezdődően – az Országos Felszínmozgásos Kataszter összeállítása. Elsősorban a károkozást eredményező gravitációs tömegmozgások kerültek számbavételre a kataszter összeállításakor. Az eseményekről nyilvántartólap készült a mozgástípus és a helyi viszonyok sajátosságait is ismertetve.

Az Országos Felszínmozgásos Kataszter tartalma szerint Szebény területére vonatkozóan nem került sor történelmi időkben bekövetkezett tömegmozgásos helyszín rögzítésére. Napjainkban nem azonosítható olyan helyszín sem, ahol földtani veszélyforrás aktivizálódásaként gravitációs tömegmozgás kialakulásra utaló terepi előjelek mutatkoznak.

Építésföldtani viszonyok és értékelés

A településre jellemző földtani felépítés és az aktuális morfológiai viszonyok ismeretében a jelenlegi és a további területhasználati célok megvalósulását alapvetően a fiatal geológiai korú képződmények aktuális állapota és a felszíni formák jelenléte határozhatja meg. Elsősorban a belterület nagyobb hányada alatti – a lejtős területrészekben mindenütt jelen lévő – gyors állapotváltozásra alkalmas és erózióra fokozottan érzékeny löszös sáv aktuális állapota és változásra való hajlama jelenthet szűk területrészekre kiterjedően nem felismerhető előjelek nélküli veszélyeztetést gravitációs tömegmozgás esetleges kialakulásával. A völgytalpi fiatalabb geológiai korú kevésbé nyugodt településű üledékanyag a megisméltlődő tartós átáztatások miatt fellépő lehetséges utótömörödése okozhat csak az ottani épített környezetre szintén nem előre jelezhető veszélyeztetést.

Az előbbieken említett lehetőségek aktivizálódása mindenképpen klimatikus hatásokra következhet be a kőzettér alkalmasságát teljes mértékben kihasználva és szoros összefüggést is mutatva az állandó emberi jelenléttel. A lehetséges káresemények megelőzéséhez viszont elégséges, ha a további területhasználat – a kőzettér mérnökgeológiai sajátosságainak és a klimatikus hatások várható kilengéseinek ismerében – alkalmazkodással történik.

A belterület egyes – kiemelt helyzetűnek minősíthető – részleteiben, valamint a nyugatra és keletre kivezető fokozatosan kimélyült mélyutas részletekben kerültek kialakításra a település pincéi. A belterületi ingatlanoknál jellemzően az udvarok határát is alkotják azon

nyitott kőzetterek, ahol a pincék bejárata található. A pincék jellemzően vájással készültek és többségükön csak a bejárati részleteknél történt megerősítés, viszont a jelenleg nem használt üregek bejárata csak elvétve mutat megbízható állékonyságot. Teljes biztosítással, vagy megbízható béleléssel kialakított pincék inkább csak elvétve találhatók. Ennek ismeretében a település távlati fejlesztésekor számításba kell venni a pince és üreg viszonyokat. Kedvező helyi adottságnak tekinthető viszont, hogy az udvari kőzetterek megbontásával kialakított pincék szelvénye szinte kivétel nélkül olyan irányba tart, ahol a terepszinten jelenleg nem található építmény. A mélyutas részletekben található pincék feletti területrészek napjainkig nem kerültek beépítésre. A helyi jellemzők ismeretében csak azon rejtett üregek eseti jövőbeni megnyílását lehet valószínűsíteni előre jelezni, amelyeknek kialakulása a jelenlegi településszerkezettől eltérően létesült és a már korábban elbontott építmény jelenlétéhez kötődik, vagy a jelenlegi hiányos felszíni vízelvezetés következményeként napjainkban váratlanul kialakulhatnak.

A Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága Bányászati és Gázipari Főosztály Pécsi Bányafelügyeleti Osztály tájékoztatása és adatszolgáltatása a következő:

1./ A földtani és ásványi nyersanyag kutatások eredményei alapján összeállításra került Állami Ásványi Nyersanyag és Geotermikus Energiavagyon Nyilvántartásban olyan helyszín nem szerepel, amely Szécsény község igazgatási területéhez tartozik és ásványvagyongazdálkodási övezetbe sorolandó.

2./ Az Országos Felszínmozgásos Kataszterben és a Bányafelügyelet rendelkezésére álló gravitációs tömegmozgásokat összegző archív és aktuális nyilvántartásban nem szerepel Szécsény község közigazgatási területéhez tartozó földrészlet, így a hatályos településrendezési eszközök felülvizsgálata során nem szükséges elkülöníteni nyilvántartásban is szereplő földtani veszélyforrások területe övezetbe tartozó földrészletet.

Termőföld

A termőföldön történő beruházásokat úgy kell megtervezni, hogy a létesítmények elhelyezése a környező területeken a talajvédő gazdálkodás feltételeit ne akadályozza.

Újabb területek belterületbe vonása, a termőföldön történő beruházások a környező területeken a talajvédő gazdálkodás feltételeit nem ronthatják, nem csökkenthetik a meglévő talajvédelmi létesítmények működőképességét.

A beruházások megvalósítása és üzemeltetése során a termőföldről szóló jogszabályban foglaltaknak megfelelően kell eljárni. Az előírásokat a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény határozza meg.

A földhasználó erózióval veszélyeztetett területen a víz- és szélerózió (a továbbiakban: erózió) megakadályozása érdekében köteles

a) szántó művelési ágú földrészleten

aa) a talajfedettséget szolgáló növényeket termesztetni, és

ab) olyan művelési módot alkalmazni, amely a talaj szerkezetességének megőrzésével, a talajtömörödés megakadályozásával, megszüntetésével elősegíti a csapadékvizek talajba jutását, és/vagy

ac) szintvonalas művelést folytatni;

b) ültetvény területen

ba) szintvonalakkal párhuzamos irányú telepítést végezni, vagy

bb) a sorközök fedettségét gyepesítéssel, talajtakarással biztosítani;

c) rét, legelő (gyep) művelési ágú földrészleten

ca) fokozott gondot fordítani a talajt kímélő legeltetésre, valamint

cb) ahol a gyep- és erdőterület a talajvédelem követelményeinek nem felel meg, azt felújítással helyreállítani.

Amennyiben az előző felsorolásban írt kötelezettségek teljesítése sem alkalmas az erózió megakadályozására, úgy a földhasználó köteles

a) a művelési ágot megváltoztatni, vagy

b) gyep-, cserje- és erdősávot létesíteni, vagy

c) talajvédelmi műszaki beavatkozásokat, valamint létesítményeket alkalmazni.

Az erózió elleni védelmet nyújtó terepalakulatokat, gyep-, cserje- és erdősávokat meg kell őrizni.

A felszín alatti vizeket a jelenleg még művelésben tartott területeken mezőgazdasági eredetű terhelések érik. Mezőgazdasággal összefüggésben meghatározó az erdőgazdálkodás és a szántóföldi növénytermesztés.

Szebény a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló 27/2006.(II.7.) Korm. rendelet alapján kijelölt és a nitrátérzékeny területeknek a MePAR szerinti blokkok szintjén történő közzétételéről szóló 43/2007.(VI.1.) FVM rendelet melléklete által nyilvántartott nitrátérzékeny területeket nem érint.

Fentiekből adódóan a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól szóló 28/2004.(XII.25.) KvVM rendelet előírásait ennek megfelelően kell betartani.

Felszíni és felszín alatti vizek

Felszíni vizek szempontjából Szebény község igazgatási területe az érvényben lévő Vízyűjtő-gazdálkodási Tervek szerint a Csele-patak felső és Hímesházi-patak, valamint a Horpács-patak felszíni víztesteket érinti.

Felszín alatti vizek szempontjából az 1155/2016. (III. 31.) Korm. határozattal kihirdetett Magyarország második (felülvizsgált) vízyűjtő-gazdálkodási terve alapján a település a Duna részvízgyűjtő, Alsó-Duna jobb part tervezési alegységen belül a Karasica-vízgyűjtő megnevezésű, dombvidéki sekély porózus felszín alatti víztestet érinti. A vízyűjtő-gazdálkodási tervezés során meghatározottak szerint, a felszín alatti víztest mennyiségi (a vizes és szárazföldi ökoszisztémák gyenge állapota miatt) és kémiai állapota (nitrát – NO₃ által szennyezett ivóvízbázis védőterülete miatt) egyaránt jó minősítést kapott.

Szebény Község vízellátása a Feked-Véménd-Szebény kistérségi vízműről megoldott.

A vízbázisok a Feked községben és Szebény községben meglévő fúrt kutak. A Fekedi kút vize lágy, a Szebényi kút vize a szabvány határértéket meghaladó nitrátot tartalmaz. Az ivóvíz minőségű vizet a két vízbázis vizének megfelelő arányú keverésével állítják elő.

(Keverési arány: 3,4:1.) A vízkeverés a Fekedi vízmű telepen történik meg, ezért a Szebényben lévő kúttól egy külön nyersvíz vezeték van kiépítve a Fekedi vízmű telepig. A vízkeverésen kívül a Fekedi vízműtelepen csak fertőtlenítés történik, más vízkezelés nincs a rendszeren.

A vízkeverés után a Fekedi vízmű telep közbenső tárolójából átemelő szivattyútelep juttatja a vizet a Fekedi, illetve külön szivattyútelep a Véméendi, illetve Szebényi vízellátó rendszerbe.

Szebény Község területe érinti a település vízbázisának belső és külső védőterületét, valamint a hidrogeológiai védőterület és védőidom „A” és „B” zónáját. Különösen fontos ezért, hogy a településen keletkező szennyvizek megfelelő kezeléséről és elhelyezéséről gondoskodjanak.

A vízbázisok, távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízi létesítmények védelméről szóló 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet szerint a felszíni és felszín alatti vízbázisok védelme érdekében:

a.) felszín alatti vízbázis esetében a védőidomot és védőterületet belső, külső, valamint hidrogeológiai-,

b.) felszíni vízkivételnél a védőterületet, belső, külső és hidrogeológiai védőövezetekre osztva kell meghatározni, kijelölni, kialakítani és fenntartani.

A településen a fentiek szerint 194 lakóház van, melyek közül 81 ingatlannál egyedi szennyvíztisztítók kerültek telepítésre, a vidékfejlesztési program keretében. A biológiailag tisztított szennyvizek elhelyezése szikkasztással történik. Amennyiben a vízkezelő berendezés a település mélyebben fekvő, talajvizes területén létesült, szikkasztó dombos rendszert terveztek az ingatlanokon a talajvíz szennyezés kizárására. A létesítmények pályázati forrás igénybevételével épültek, a fenntartási időszak 5 év.

A programból kimaradó ingatlanoknál a szennyvízkezelés megoldása jelenleg ellenőrizetlenül történik gyűjtő, vagy szikkasztó rendszerű aknákba. A tároló műtárgyakból a szennyvizet szippantó autóval szállítatják el a kijelölt szennyvíz fogadó helyre. Ezeknél az ingatlanoknál nem kizárható az altalaj, és a talajvíz szennyezése, ami a sérülékeny vízbázis miatt aggályos.

Mindenképpen javasolt a rendezési tervbe előírni, hogy az ellenőrzött tisztító berendezéssel nem rendelkező ingatlanoknál vízzáró szennyvíztároló legyen kialakítva, és a szennyvízszállítás az elszállított szippantott szennyvíz regisztrációja mellett, engedéllyel rendelkező telepre történjen.

Fokozottan figyelni kell a kis tisztítók miatt a településen telepített figyelő kutak vízminőségének változását a tisztító berendezések, és a szikkasztó rendszerek megfelelő tisztítási hatásfokának ellenőrzésére.

Felszíni vizek szempontjából Szebény település az érvényben lévő Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv szerint a Csele-patak felső és Hímesházi-patak (AOH648), valamint a Horpács-patak (AOC784) felszíni víztesteket érinti. Szebény község a 147/201. (IV.29) Korm. rendelet 2. § 19. pontja és a VITUKI Nonprofit Kft által kiadott lista (1991-1995) alapján a magas talajvízállású települések közé tartozik.

A településen a csapadékvíz elvezetésére nyílt árokrendszer van kiépítve. A település vízvezetését biztosító Szebényi vízfolyás a településen áthaladó 5614-es számú közút nyugati oldali völgyében ered, és a vízfolyás medre a település belterületén, a Petőfi utca 40-es számú házában éri el a közút területét. Innen a vízfolyás az út mellett a Petőfi utca-Kossuth Lajos utca csomópontjáig burkolattal lett ellátva, és az útárok funkcióját is biztosítva

érkezik le a völgyfenékre. Itt keresztezve a Petőfi utcát, a Kossuth utca területén déli irányba fordul, és déli irányban hagyja el a települést. A Kossuth utcai keresztezésnél északi irányból csatlakozik a vízfolyásba a Malom-árok elnevezésű mellékág, ami a településtől északra lévő völgy, és az árok melletti belterületi utcák vizeit vezeti le a Szebényi vízfolyásba.

A Malom árok csatlakozásától a Szebényi vízfolyás nincs burkolva, és a kisebb lejtés miatt a völgyekből érkező nagy sebességű és mennyiségű vizek kiöntést okozhatnak.

A vízfolyások elég nagy mennyiségű iszapot hoznak le a vízgyűjtőről a belterületre, ami a vízfolyás kisebb lejtésű belterületi szakaszán feliszapolódást okoz. Az árok karbantartásakor rendszeresen el kell a mederből távolítani az iszapot a vízvezető kapacitás biztosítására.

A vízfolyáson a közutak és utak alatti műtárgyak megfelelő méretűek, a helyszíni bejárás idején karbantartottak. Célszerű megvizsgálni a belterületen a Szebényi vízfolyás burkolását vízáteresztő mederelemekkel, a könnyebb tisztíthatóság érdekében. A vízáteresztő burkolat egyúttal biztosítaná a talajvizek és forrásvizek elvezetését is a völgyfenéken.

Vízminőség-védelmi szempontból Szebény közigazgatási területe a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004.(VII.21.) Korm.rendelet „Felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területek besorolása” című 2. számú melléklete, valamint a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról szóló 27/2004.(XII.25.) KvVM rendelet melléklete alapján a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területek közé tartozik.

Talaj- és vízvédelmi követelmények

A föld védelme kiterjed a föld felszínére és a felszín alatti rétegeire, a talajra, a kőzetekre és az ásványokra, ezek természetes és átmeneti formáira és folyamataira. A védelemnek magában kell foglalnia a talaj termőképessége, szerkezete, víz- és levegőháztartása, valamint élővilága védelmét is.

A föld felszínén, vagy a földben olyan tevékenységek folytathatók, ott csak olyan anyagok helyezhetők el, amelyek a föld mennyiségét, minőségét és folyamatait, a környezeti elemeket nem szennyezik, károsítják.

A termőföldön történő beruházásokat úgy kell megtervezni, hogy a létesítmények elhelyezése a környező területeken a talajvédő gazdálkodás feltételeit ne akadályozza.

Újabb területek belterületbe vonása, a termőföldön történő beruházások a környező területeken a talajvédő gazdálkodás feltételeit nem ronthatják, nem csökkenthetik a meglévő talajvédelmi létesítmények működőképességét.

A beruházások megvalósítása és üzemeltetése során a termőföldről szóló jogszabályban foglaltaknak megfelelően kell eljárni. Az előírásokat a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény határozza meg.

A térség domborzati és egyéb viszonyai alapján meghatározott munkák és kötelezettségek egy részéhez a Baranya Megyei Kormányhivatal talajvédelmi hatóságának engedélye szükséges a következő esetekben:

- erózió elleni talajvédelmi beavatkozások, ha a talajművelési eljárásokkal, természetű növények szakszerű területi elhelyezésével, a gye-, cserje- és erdősávok létesítésével kellőképpen nem lehetséges az erózió ellen megóvni a termőföldet,

- a növények által kivont, a kilúgozás által eltávozott kalcium mennyiségének pótlására, a talaj savanyúsági viszonyainak megszüntetésére, továbbá a savanyító hatású légköri ülepedés semlegesítése céljából történő meszezés,
- szikesedés elleni talajjavítás,
- homoktalajok javítása,
- tereprendezés a felszín hullámosságának és az egyenetlen terepalakulatok megszüntetésének érdekében,
- mélyforgatás, ha azt a talajviszonyok indokolják,
- szennyvíz, szennyvíziszap és egyéb nem veszélyes hulladékok termőföldön történő elhelyezése,
- hígtrágya kijuttatása termőföldre.

A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát-szennyezéssel szembeni védelméről szóló 27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet szerint Szebény nem nitrát-érzékeny területű település, így irányadó jelleggel - különösen az állattartó telepeken - kell betartani a vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezésével szembeni védeleméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól szóló, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről szóló 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet szerint a „helyes mezőgazdasági gyakorlat” szabályait.

A Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága (a továbbiakban: Bányafelügyelet) hatáskörét és illetékességét a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 43.§ (3), valamint 44. § (1) bekezdése határozza meg.

A bányafelügyeletként eljáró hatóság feladat- és hatásköre:

A Bányafelügyelet engedélyezi egyebek mellett:

1. nyílt területen az ásványi nyersanyagkutatást,
2. a bányatelek megállapítását követően az ásványvagyon feltárását és kitermelését, valamint a kitermelés szüneteltetését, földgáz tárolására alkalmas földtani szerkezetek kutatását, kiképzését és tárolásra történő hasznosítását, ha ez a környezetet nem veszélyezteti,
3. a cseppfolyós propán-, butángázok és ezek elegyei tartályban vagy palackban történő forgalmazását, a cseppfolyós propán-, bután gázok és ezek elegyei töltő és tároló létesítményeinek, valamint elosztóvezetékeinek létesítését, használatba vételét és elbontását, valamint felhagyását,
4. a geotermikus energia kinyerését és hasznosítását, valamint az ehhez szükséges földalatti és felszíni létesítmények megépítését, ha a tevékenység nem vízjogi engedély köteles,
5. a bányászati hulladék kezelését,
6. a polgári robbantási tevékenységet és a polgári felhasználású robbanóanyag forgalmazását,
7. a bányafelügyelet hatáskörébe tartozó nyomástartó berendezések és rendszerek engedélyköteles létesítését, javítását, átalakítását, használatbavételét,
8. a földtani kutatást,
9. a vizek kártételei elleni védelem és védekezés célját szolgáló közcélú vízellétesítmények létesítéséhez szükséges ásványi nyersanyag-kinyerő helyek létesítését, üzemeltetését, megszüntetését,

10. az ásványvagyon-gazdálkodási célokat szolgáló, a szénhidrogén kutatása és kitermelése során alkalmazott rétegrepesztést, rétegsavazást, gázbesajtolást, rétegenergia-pótlást, valamint a rétegrepesztési technológia és rétegenergia-pótlás céljából alkalmazott vízbesajtolást,
11. a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 1. § (1) bekezdés a)-m) pontjában meghatározott tevékenységek gyakorlásához szükséges építmények, létesítmények és berendezések, továbbá a cseppfolyós propán-, butángázok és ezek elegyei töltő és tároló létesítményeinek és elosztóvezetékeinek építését, használatbavételét, javítását, átalakítását, bontását és felhagyását, valamint
12. egyes nyomástartó berendezések építését, használatbavételét, javítását, átalakítását,
13. meddőhányók létesítését, hasznosítását és megszüntetését,
14. a robbanóanyagok gyártását - ideértve a robbanóanyag helyszíni kezelését is -, megszerzését, tárolását, felhasználását.

A bányatelket kérelemre, külfejtéses művelésre vonatkozó bányatelek esetében az ingatlantulajdonosoknak a bányatelekkel lefedni tervezett ingatlanok várható igénybevételi ütemtervével és az ingatlanok használati, hasznosítási, illetve rendelkezési jogával kapcsolatos észrevételei figyelembevételével a bányafelügyelet határozatban állapítja meg. A Bányafelügyelet által engedélyezett létesítmény felhagyását, lebontását - ha ahhoz hatósági engedélyre nincs szükség - a munkálatok megkezdése előtt legalább 15 nappal be kell jelenteni a bányafelügyeletnek.

A vizek védelme a felszíni és felszín alatti vizekre és azok készleteire terjed ki. A környezet igénybevétele – így különösen a vízviszonyokba történő beavatkozások - esetén biztosítani kell, hogy a víz, mint tájalkotó tényező fennmaradjon, a vízi és víz közeli élővilág fennmaradásához szükséges feltételek, valamint a vizek hasznosíthatóságát elősegítő körülmények ne romoljanak.

Szebény érzékeny f.a. terület besorolású település a felszín alatti vizek minőségi védelmét szolgáló 219/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet a felszín alatti víz szempontjából a 7/2005. (III. 1.) KvVM rendelettel módosított 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet előírásai szerint.

A felszín alatti vizek minőségének védelme érdekében a kockázatos szennyezőanyagok elhelyezése, továbbá a felszín alatti vízbe történő közvetlen és közvetett bevezetése tilos, illetve a létesítési engedélyezés során megállapított feltételek szerint – engedély alapján - történhet.

A földtani közeg és megvalósulása esetén a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékeket be kell tartani.

A határértékeket a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről szóló 6/2006. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet követelményei határozzák meg.

Élővízbe és a közcsatorna-hálózatba bocsátott szennyvíz vagy folyékony hulladék esetén a szennyezőanyag tartalomra vonatkozó határértékeket, küszöbértékeket be kell tartani a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló, módosított 220/2004. (VII. 21.) Korm.

rendelet és a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól szóló 28/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet szerint.

A település szennyvízcsatorna hálózat fejlesztésénél a határértékek betartása kiemelt szempont.

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvényt, melynek 28. § (1) bekezdése szerint vízjogi engedély szükséges – jogszabályban meghatározott kivételektől eltekintve – vízimunka elvégzéséhez, illetve vízilétesítmény megépítéséhez, átalakításához és megszüntetéséhez (létesítési engedély), továbbá annak használatba vételéhez, üzemeltetéséhez, valamint minden vízhasználathoz (üzemeltetési engedély), figyelembe kell venni.

A nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet előírásait a parti sávra és a veszélyeztetett területeket érintő módosításoknál figyelembe kell venni.

A beruházási programok megvalósítása során, új kút fúrásakor, szennyvíz-előkezelésnél, csatornázásnál, átfogó vízrendezésnél, vízfolyás-rendezésnél stb. kell a szükséges engedélyezéseket lefolytatni. A vízfolyásokat érintő beruházásokról tájékoztatni kell a Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóságot.

A vízjogi engedélyezési eljáráshoz szükséges dokumentáció tartalmáról szóló 41/2017. (XII. 29.) BM rendelet szerint kell összeállítani az engedélyezési dokumentációt.

A tervek engedélyezése csak a jogszabályban rögzített, és minden esetben kötelezően bevonandó szakhatóságok, valamint a szakterületük szerint érintett szakhatóságok, és más eljárásban eljáró hatóságok pozitív állásfoglalása alapján történhet.

Mélyfekvéses területeken építési tevékenység csak a talajvíz szintek vizsgálata alapján engedélyezhető, mezőgazdasági tevékenység pedig csak a földhasználók kockázatára végezhető.

A vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó műszaki szabályokról szóló 30/2008. (XII. 31.) KvVM rendelet szerint kell az erre vonatkozó tevékenységet (műszaki tervezés, kivitelezés, fenntartás, üzemeltetés) folytatni.

A nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, valamint a nyári gátak által védett területek értékének csökkenésével kapcsolatos eljárásokról szóló vízügyi követelményeket – melyeket a 21/2006. (I. 31.) Korm. rendelet tartalmaz - be kell tartani, valamint az előírásoknak megfelelő védősáv fennmaradását biztosítani kell.

A vizek és közcélú vízi-létesítményekkel kapcsolatban a 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendelet előírásait kell érvényesíteni.

A vízbázisok védelme érdekében a különböző védőövezetek által érintett területeken a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények

védelméről szóló 123/1997. (VII.18.) Korm rendelet 5. számú mellékletének korlátozásait kell érvényesíteni a területek igénybe vételekor.

Az ivóvíz- és ásvány-gyógyvízkezelő, -tározó műtárgyak és szállító vezetékek védőterületeiről és védősávjairól a 123/1997. (VII. 18.) Kormányrendelet 4. sz. melléklete rendelkezik.

A földtani közeg és megvalósulása esetén a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékeket be kell tartani. A földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről szóló 6/2006. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet követelményei határozzák meg a határértékeket.

A környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Kormányrendelet rögzíti az előzetes (környezeti) vizsgálat, a környezetvédelmi és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárások szabályait. Az előzetes vizsgálati eljárás során a környezetvédelmi és természetvédelmi hatóság dönt arról, hogy környezeti hatásvizsgálat (további eljárást igényel!) elvégzését szükségesnek tartja-e.

Az építési engedélyezési eljárások során a környezetvédelmi és természetvédelmi hatóság a környezeti hatások jelentőségének vélelmezése esetén dönthet a környezetvédelmi engedélyezési kötelezettségről a Kormányrendelet 2/A. §-a szerint.

3.2.2. A levegőminőség védelme

Szebény közigazgatási területe levegőminőségi állapotát jellemzően a mezőgazdasági és lakossági tevékenység, valamint a közlekedési eredetű légszennyező-anyag kibocsátás környezethasználata határozza meg. A lakossági eredetű tevékenységnél különös tekintettel a fűtés jön számításba.

A településtervezés következtében – figyelembe véve a település lakossági szokásait, tevékenységét is - várhatóan nem romlik a település levegőminőségi állapota.

A község levegőminőségét

- az egyedi fűtések,
- a közlekedés és az
- egyéb gazdasági és kisipari tevékenységek emissziója határozza meg.

Az egyedi és lakossági fűtések energiahordozó felhasználásából keletkező emissziók a szén-, olaj- és gáztüzelésből származó átlagos légszennyezőanyag kibocsátások összehasonlításával jellemezhetők.

A területeken való beruházások során energiatakarékos műszaki megoldásokat és környezetkímélő energiahordozókat (földgáz, megújuló) kell alkalmazni az elérhető legjobb technika szintjének megfelelően.

A fajlagos értékek alapján szorgalmazni kell a földgázrendszer fenntartását és a megújuló energiahordozók igénybevételét. Az energia árak növekedése miatt jellemzően ismételten a vegyes tüzelés került előtérbe, amely nagyobb portterhelést eredményez.

A település levegőminőségi állapotára a közlekedésből származó légszennyezőanyag-kibocsátás is hatást gyakorol.

A közlekedés légszennyezőanyag kibocsátása az utak mellett elhelyezkedő területeken észlelhető légszennyezőanyag-terhelés.

A község déli harmadát metszi az M6 autópálya, amelynek itt található az egyik pihenőhelye. A településnek az autópálya Pécsvárad – Somberek csomópontján van a legközelebbi csatlakozási lehetősége.

A település északi határoló útja az 5606 jelű, Somberek – Pécsvárad összekötő út. Átlagos napi forgalma 2123 egységjármű, ebből 208 a nehéz jármű.

A falu főutcája az 5614 jelű Szebény – Hímesháza összekötő út. Átlagos napi forgalma 539 egységjármű, ebből 42 a nehéz jármű.

Mindkét út igen kis forgalmú és dombos terepen halad, változatos vonalvezetéssel. A főutca északi bevezető szakasza a kis sugarú ívben fekvő meredek szakasz és keskeny járda miatt balesetveszélyes.

A 64. jelű Pécs – Bátaszék vasút teljes hosszában megszűnt a személyforgalom, Pécsvárad és Bátaszék között pedig mindenféle forgalom. A vágányok egy részét elbontották, de több szakaszon még megmaradt.

Közlekedési eredetű légszennyezés a településen haladó, és a belső közlekedést biztosító út térségében jellemző, amely zömében a helyi lakosság közlekedéséből származik. Jelenleg belterületen nem tapasztalható a közlekedési eredetű légszennyező anyagok jelentősebb zavaró hatása. A település kellően átszellőzött.

A légszennyezőanyag-terhelés csökkentése érdekében meg kell oldani az eddig még szilárd burkolattal el nem látott utak por-mentesítését, csapadékos időjárásban a sárfelhordások megszüntetését, az útpadkák rendezését.

Az egyéb gazdasági és kisipari tevékenységek során a diffúz jellegű kibocsátások okozhatnak zavaró hatást (por, bűz). A településen jelenleg nem folytatnak jelentős légszennyező hatású tevékenységeket, mely jelentős határérték túllépést eredményezne. Az állattartás volumenének jelentős csökkenésére tekintettel nem tapasztalható jelentős bűzterhelés.

A vonatkozó új jogszabályok betartásával, elsősorban a "jó mezőgazdasági gyakorlat" szabályairól szóló előírások megkövetésével és betartásával hosszú távon elkerülhetők a bűzpanaszok.

A levegőtisztaság-védelemmel kapcsolatos követelmények

A levegő minőség megőrzéséről és javításáról a levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet szerint kell gondoskodni.

A levegőterhelést okozó forrásokra, tevékenységekre, technológiákra, létesítményekre (a továbbiakban: légszennyező forrás) az elérhető legjobb technika alapján, jogszabályban, illetőleg a környezetvédelmi hatóság egyedi eljárásának keretében kibocsátási határértéket, levegővédelmi követelményeket kell megállapítani. A levegőterheltségi szint határértékeit és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeit a 4/2011.(I. 14.) VM rendelet tartalmazza.

A levegőterheltségi szint, a helyhez kötött légszennyező pontforrások, a diffúz források (pl.: hígtrágya tárolók stb.) vizsgálatára, ellenőrzésére és értékelésére, valamint mindezek üzemeltetőire a 6/2011.(I. 14.) VM rendelet követelményei vonatkoznak.

A légszennyezettség egészségügyi határértékei egyes légszennyező anyagokra vonatkozóan

Légszennyező anyag [CAS szám]	Veszélyességi fokozat	Határérték (µg/m ³)		
		órás	24 órás	éves
Kén-dioxid [7446-09-5]	III.	250	125	50
Nitrogén-dioxid [10102-44-0]	II.	100	85	40
Szén-monoxid [630-08-0]	II.	10.000	5.000*	3.000
Szálló por (PM ₁₀)	III.	-	50	40

* Napi 8 órás mozgó átlagkoncentrációk maximuma, amelyet az órás átlagok alapján készített 8 órás mozgó átlagértékekből kell kiválasztani.

A Község jelenlegi állapotának megfelelő, az alapállapotot jelentő levegőminőségi helyzet megítéléséhez a terület légszennyezettségi paramétereit az egészségügyi határértékekkel kell összevetni.

Szebény közigazgatási területe levegőminőségi állapotát jellemzően a mezőgazdasági és lakossági tevékenység, valamint a közlekedési eredetű légszennyező-anyag kibocsátás környezethasználata határozza meg. A lakossági eredetű tevékenységnél különös tekintettel a fűtés jön számításba.

A nagyobb hőteljesítményű (140 kW_{th} és ennél nagyobb, de 50 MW_{th}-nál kisebb névleges bemenő teljesítményű) tüzelőberendezések légszennyező anyagainak technológiai kibocsátási határértékeiről a 23/2001. (XI. 13.) KöM rendelet tartalmaz előírásokat.

A fűtőmű, erőmű nagyságrendű teljesítményekre (50 MW_{th} felett) külön jogszabályok vonatkoznak.

Az egyes tevékenységek illékony szerves vegyület kibocsátásának korlátozásáról külön jogszabály rendelkezik a 26/2014. (II. 25.) VM rendelettel.

Figyelembe kell venni az ózonréteget lebontó anyagokkal és egyes fluor tartalmú üvegházhatású gázokkal kapcsolatos tevékenységekről szóló 14/2015. (II. 10.) Kormányrendelet követelményeit. A tervek készítése időszakában a 3 kg hűtőközeg töltetű légkondicionáló vagy hűtőberendezéseket be kell jelenteni a környezetvédelmi hatóságnak.

A levegő védelméről szóló, módosított 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet 5.§-a szerint a bűzkibocsátással járó környezeti hatásvizsgálat kötelező, vagy egységes környezethasználati engedély kötelező tevékenységek esetén védelmi övezetet kell kialakítani. A védelmi övezetben nem lehet lakóépület, üdülőépület, oktatási, nevelési, egészségügyi, szociális és igazgatási célú épület, kivéve a telepítésre kerülő, illetve a már működő légszennyező források működésével összefüggő építmény. A védelmi övezet kialakításával kapcsolatos költségek viselése a légszennyezőt terheli.

A környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárások során állapítja meg a környezetvédelmi és természetvédelmi hatóság az elérhető legjobb technikán alapuló intézkedéseket.

A környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás szabályait a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet határozza meg.

3.2.3. Hulladékgazdálkodás

A település a Mecsek-Dráva Regionális Programhoz csatlakozott, megoldott a települési hulladékok elszállítása. A közszolgáltatás keretében a Dél-Kom Nonprofit Szolgáltató Kft. végzi a hulladékok elszállítását. Biztosított a házhoz menő szállítással a hulladékok szelektív gyűjtése („kék és barna kukák”) és elszállítása.

A hulladékgazdálkodással szemben támasztott követelmények

A hulladék gyűjtésével, ártalmatlanításával kapcsolatos tevékenységet a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény alapján kell szervezni és végezni.

A hulladékról szóló CLXXXV. Törvény szerint az Országos Hulladékgazdálkodási Közszolgáltatási Terv koncepciójához való illeszkedés feltételeinek teljes körű megteremtése jelenleg folyamatban van.

A hulladék "termelő" köteles gondoskodni a hulladékok előírás szerű gyűjtéséről, tárolásáról, a területről történő kiszállításáról, valamint ártalmatlanításáról, melynek elsődleges célja, hogy megakadályozza a hulladék talajba, felszíni és felszín alatti vízbe és levegőbe jutását. A településen a környezet veszélyeztetésének minimalizálása érdekében kizárólag hulladékszegény technológiák telepítését szabad engedélyezni úgy, hogy a keletkező hulladékok hasznosítására, ártalmatlanítására rendelkezésre álljon engedéllyel és kapacitással bíró szolgáltató szervezet.

A településen keletkezett lakossági hulladék összetétele rendkívül inhomogén, nagy szervesanyag-tartalmú háztartási hulladék mellett tartalmaz még vegyes kerti és veszélyes hulladékot (növény-védőszeres göngyöleg, lejárt szavatosságú gyógyszer, használt elem, stb.) is, ezért elhelyezését rendkívüli gondossággal kell megoldani.

A hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. Törvény

- 32/A. § (1) bekezdés d.) pontja szerint az állam az, aki elkészíti az Országos Hulladékgazdálkodási Közszolgáltatási tervet, amely többek között meghatározza a közszolgáltatás ellátásának optimális területi lehatárolását és az adott területen minimálisan ellátandó közszolgáltatási feladatokat,
- 32/A. § (3) bekezdés c.) pontja szerint a Koordináló szerv az, aki az érintett közigazgatási szervezeteknek javaslatot tesz a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás szabályozására.

Meg kell teremteni a hulladékok átvételére egész évben alkalmas gyűjtőpontok és hulladékudvarok kialakításának lehetőségét, a bontási hulladékok válogatását, értékesítését, a megmaradó anyagok esetleges lerakását biztosító telep létesítését.

A 2012. évi CLXXXV. törvény szerint el kellett készíteni a település komplex hulladékgazdálkodási tervét. Az egyes hulladékgazdálkodási létesítmények kialakításának és üzemeltetésének szabályairól szóló 246/2014. (IX. 29.) Korm. rendelet elvárásai teljesülésével a települési környezet környezetterhelése minimalizálható.

A közterületen kijelölendő hulladékgyűjtő pontok helyét a köztisztasággal összefüggően, rendeletben kell meghatározni.

A közszolgáltató kiválasztásáról és a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási szerződésről a 317/2013. (VIII. 28.) Kormányrendelet, a települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szakmai szabályairól a 64/2008. (III. 28.) Kormányrendelet rendelkezik.

A hulladékok jegyzékét a hulladékjegyzékről szóló 72/2013. (VIII. 21.) VM rendelet tartalmazza.

A hulladékok közül megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a veszélyes hulladékokra.

A veszélyes hulladékok gyűjtésére, kezelésére, tárolására és ártalmatlanítására a veszélyes hulladékkal kapcsolatos egyes tevékenységekről szóló 225/2015. (VIII. 7.) Kormányrendelet előírásai vonatkoznak. A veszélyes hulladék termelő köteles gondoskodni a hulladékok előírás szerinti kezeléséről, melynek elsődleges célja, hogy megakadályozza a hulladék talajba, felszíni és felszín alatti vízbe és levegőbe jutását.

A hulladékok egyik speciális fajtája az állattenyésztés során keletkező állati tetem, hulladék. Az állati tetemek elhelyezése az Országos Hulladékgazdálkodási Terveiről szóló 110/2002. (XII. 12.) OGY határozat, valamint a hatályon kívül helyezett 71/2003. (VI. 27.) FVM rendelet értelmében 2005. december 31-e után nem történhet döngútban, döngtőn.

A hatályos jogszabály a 45/2012. (V. 8.) VM rendelet. A döngút hiánya miatt a fehérje-feldolgozó üzembe való szállítás a megnyugtató hosszú távú megoldás.

Az elhullott állatok tetemeinek, mint a nem emberi fogyasztásra szánt állati melléktermékekre és a belőlük származó termékekre vonatkozó egészségügyi szabályok megállapításáról és az 1774/2002/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 1069/2009/EK rendelet 9. cikk szerinti 2. kategóriába sorolt állati hulladéknak, ártalmatlanító üzembe történő szállítás céljából erre engedéllyel rendelkező vállalkozásnak való átadása, vagy engedélyezett kikapacitású hulladékégetőben történő elégetése megfelelő.

Az állati tetemeket elszállításukig szilárd padozatú, mosható falfelületű, fedett, zárható, kerítés vonalában elhelyezett és kívülről üríthető hullatárolóban kell elhelyezni.

3.2.4. Zaj- és rezgés elleni védelem

A környezeti zajforrások közül – a zajforrások jellegének megfelelően – a következők vizsgálata szükséges:

- közlekedési jellegű zajforrások,
- ipari (mezőgazdasági) jellegű zajforrások,
- egyéb jellegű zajforrások (kereskedelmi-, vendéglátó-, kulturális- és sport-létesítmények zajforrásai).

A **közlekedési eredetű** zajforrások közül a **közúti közlekedésből** eredő zajkibocsátás terheli elsősorban a települési környezetet.

Zajterhelés a közlekedési utak mellett elhelyezkedő területeken észlelhető.

A község déli harmadát metszi az M6 autópálya, amelynek itt található az egyik pihenőhelye. A településnek az autópálya Pécsvárad – Somberek csomópontján van a legközelebbi csatlakozási lehetősége.

A település északi határoló útja az 5606 jelű, Somberek – Pécsvárad összekötő út. Átlagos napi forgalma 2123 egységjármű, ebből 208 a nehéz jármű.

A falu főutcája az 5614 jelű Szebény – Hímesháza összekötő út. Átlagos napi forgalma 539 egységjármű, ebből 42 a nehéz jármű.

Mindkét út igen kis forgalmú és dombos terepen halad, változatos vonalvezetéssel. A főutca északi bevezető szakasza a kis sugarú ívben fekvő meredek szakasz és keskeny járda miatt balesetveszélyes.

A 64. jelű Pécs – Bátaszék vasút teljes hosszában megszűnt a személyforgalom, Pécsvárad és Bátaszék között pedig mindenféle forgalom. A vágányok egy részét elbontották, de több szakaszon még megmaradt.

Közlekedési eredetű zajterhelés a településen haladó, és a belső közlekedést biztosító út térségében jellemző, amely zömében a helyi lakosság közlekedéséből származik. Jelenleg belterületen nem tapasztalható a közlekedési eredetű zaj-terheltség jelentősebb zavaró hatása.

Az **ipari jellegű** zajforrások terhelő hatása kisebb területet érint, hatása azonban koncentráltabban jelentkezhet.

A község belterületén jelentős zajforrást üzemeltető telephely nem működik. A zajterhelési határértékek teljesülését a telepengedélyezés során ellenőrzik.

Az **egyéb jellegű zajforrások** közé tartoznak a szórakoztatóipari, illetve vendéglátó létesítmények (italboltok, büfék), ezek működési jellegükből adódóan közvetlen környezetüket terhelhetik. A lakossági zavarást általában a hangosító berendezések okozzák, panaszra adhatnak okot.

A jogszabály értelmében a szórakoztatóipari létesítmények, illetve hangosító berendezések is üzemi létesítménynek minősülnek, ezért a környezetükben is gondoskodni kell a zajterhelési határértékek betartásáról.

Összefoglalóan megállapítható, hogy Szebény Község zajhelyzete kedvező.

Fontos feladat tehát a csendes és nyugodt környezet biztosítása érdekében a területrendezés, területfejlesztés eszközeinek megfelelő alkalmazása, a helyi szabályok megalkotása és érvényesítése, melyekkel csökkenthetők a káros mértékű terhelések, és egyidejűleg az új terhelések kialakulása megakadályozható.

Környezeti zajvédelmi követelmények

A környezeti zaj- és rezgésvédelem területén érvényes rendeletek, előírások megtartásával biztosítható a környezetvédelmi szempontból is megfelelő települési környezet kialakítása.

A településfejlesztés és településrendezés során kell érvényesíteni azokat az előírásokat, melyekkel a káros hatások kialakulása megelőzhető, a meglévő hatások csökkenthetők, illetve bizonyos területeken a kedvező állapot megtartható.

A környezeti zaj- és rezgésvédelmi követelményeket a környezeti zaj- és rezgés elleni védelem egyes kérdéseiről szóló 284/2007.(X. 29.) Kormányrendelet, továbbá a zajkibocsátási határértékek megállapításának, valamint a zaj- és rezgés-kibocsátás ellenőrzésének módjáról szóló 93/2007 (XII. 18.) KvVM rendeletek tartalmazzák.

A megengedett zaj- és rezgésterhelési határértékeket a területi funkciótól függően külön a nappali (6⁰⁰-22⁰⁰) és külön az éjszakai (22⁰⁰-6⁰⁰) időszakra vonatkozóan a 27/2008.(XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet mellékletei tartalmazzák.

A Kormányrendelet értelmében a környezetbe zajt vagy rezgést kibocsátó létesítményeket úgy kell tervezni és megvalósítani, hogy a védendő területen, épületben és helyiségben a

zaj- vagy rezgésterhelés megfeleljen a követelményeknek. Védendő területeket pedig úgy kell kijelölni, hogy a megengedett határértékek teljesüljenek.

A rendelet meghatározza a létesítéssel kapcsolatos követelményeket is. E szerint zajt kibocsátó berendezés, telephely, tevékenység úgy létesíthető, illetve üzemeltethető, hogy környezeti zajkibocsátása nem haladhatja meg a jogszabályban előírt zajterhelési határértékeket (jelenleg a 27/2008.(XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendeletben foglaltak szerint).

Meglévő közlekedési útvonalak melletti, új tervezésű, vagy megváltozott övezeti besorolású területeken, megfelelő beépítési távolság meghatározásával és betartásával, illetve műszaki intézkedésekkel kell biztosítani az előírt zajterhelési határértékek teljesülését.

Korszerűsítés, útkapacitás bővítés esetében, ha a változást megelőző állapotban már határérték túllépés állt fenn, akkor legalább a változást megelőző zajterhelés a követelmény.

Új út létesítése, a forgalmi viszonyok lényeges és tartós megváltozását eredményező felújítása, korszerűsítés tervezésekor a zajterhelési határértékeket érvényesíteni kell.

Ennek érdekében a hosszú távra tervezett forgalom figyelembevételével zajcsökkentő létesítmények, berendezések alkalmazását kell szükség esetén előírni és biztosítani. A követelményeket a 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM rendelet 3. sz. melléklete határozza meg.

A forgalom nagyságának figyelembevétele a Magyar Közút Nonprofit Zártkörűen Működő Rt. által kiadott „Országos Közutak 2015. évre vonatkozó keresztmetszeti forgalma” adatainak, és az ÚT 2-1.302.2003 „Közutak távlati forgalmának meghatározása előrejelző módszerrel” című Útügyi Műszaki Előírás által megadott forgalomfejlődési szorzók alkalmazásával kapott értékek alapján történik. A zajterhelési határértékeket új utakra, vagy megváltozott területi funkcióra a 27/2008. (XII. 3.) KvVM – EüM együttes rendelet 3. sz. melléklete tartalmazza.

A település területére, az OTÉK szerint meghatározott terület-felhasználási egységekre, illetve a beépítésre szánt területek esetén építési övezetekre, beépítésre nem szánt területek esetén övezetekre vonatkozóan, a zajterhelési határértékeket tartalmazó KvVM-EüM együttes rendelet figyelembevételével a következő határértékek érvényesítendőek:

Üzemi-, szolgáltató létesítmények esetében

Sor-szám	Zajtól védendő terület	Határérték (L _{TH}) az L _{AM} megítélési szintre (dB)	
		N	É
1.	Üdülőterület, különleges területek közül az egészségügyi terület	45	35
2.	Kisvárosias, kertvárosias, falusias lakóterület, különleges területek közül az oktatási létesítmények területe, temetők és a zöldterületek	50	40
3.	Nagyvárosias lakóterület, vegyes terület	55	45
4.	Gazdasági terület	60	50

Védett létesítmény, épület (lakó- és intézményépület) nélküli ipari- gazdasági területekre a hivatkozott KvVM-EüM együttes rendelet nem állapít meg zajterhelési határértékeket.

Közlekedési létesítmények melletti területeken megengedett zajterhelési határértékek

Sor-szám	Területi funkció	Határérték (L _{TH}) az L _{AM} kö megítélési szintre (dB)					
		kiszolgáló úttól, lakóúttól származó zajra		a települési önkormányzat tulajdonában lévő gyűjtőutak-tól, illetve vasúti mellékvonaltól származó zajra		a települési önkormányzat tulajdonában lévő belterületi gyorsforgalmi és főutaktól származó zajra	
		N	É	N	É	N	É
1.	Üdülőterület, különleges területek közül az egészségügyi terület	50	40	55	45	60	50
2.	Kisvárosias, kertvárosias lakóterület, különleges területek közül az oktatási létesítmények területe, temetők és a zöldterületek	55	45	60	50	65	55
3.	Nagyvárosias lakóterület, vegyes terület	60	50	65	55	65	55
4.	Gazdasági terület	65	55	65	55	65	55

Újonnan létesülő lakó- és közösségi épületekben a külső környezetből származó rezgések megengedett egyenértékű, súlyozott rezgésgyorsulás értékeit a KvVM-EüM együttes rendelet 5. sz. melléklete tartalmazza.

3.2.5. Táj- és természetvédelem

Táji besorolás

	északnyugati magasabb részek	déli és középső terület
<u>Nagytáj</u>	<u>Dunántúli-dombság</u>	<u>Dunántúli-dombság</u>
<u>Középtáj</u>	<u>Mecsek és Tolna–Baranyai-dombság</u>	<u>Mecsek és Tolna–Baranyai-dombság</u>
<u>Kistáj</u>	<u>Geresdi-dombság</u>	<u>Dél-Baranyai-dombság</u>

Természeti adottságok

A település és környéke a Dunántúli-dombságban, Baranya és Tolna megyék, illetve a Dél-Baranyai-dombság és a Geresdi-dombság kistájak határán terül el. A település közigazgatási területe emiatt változatos domborzattípusokból áll.

Szebény területének domborzati viszonyai és a tájhatárok

Szebény nagyobbik része völgyközi hátakra tagolt eróziós-deráziós dombvidék. A **Dél-Baranyai-dombságon** belül az arra jellemző átlagos morfológiai viszonyokhoz képest igen változatos felszíni formák, lejtési és kitettségi viszonyok jellemzik. Legkiemelkedőbb pontjai a Geresdi-dombsághoz tartoznak, megközelítik a tengerszint feletti 230 méter magasságot.

A határ legalacsonyabb pontja a Szebényi-vízfolyás völgyében 122 m tszf. Dombjai északnyugati-délkeleti irányban nyúlnak el. Közülük kettő öleli körül a falut. A felső faluvéget egy harmadik hegyvégződés lezárja, csak két kis völgyet hagyva nyitva, melyben a Szebényi-vízfolyás két ága folyik.

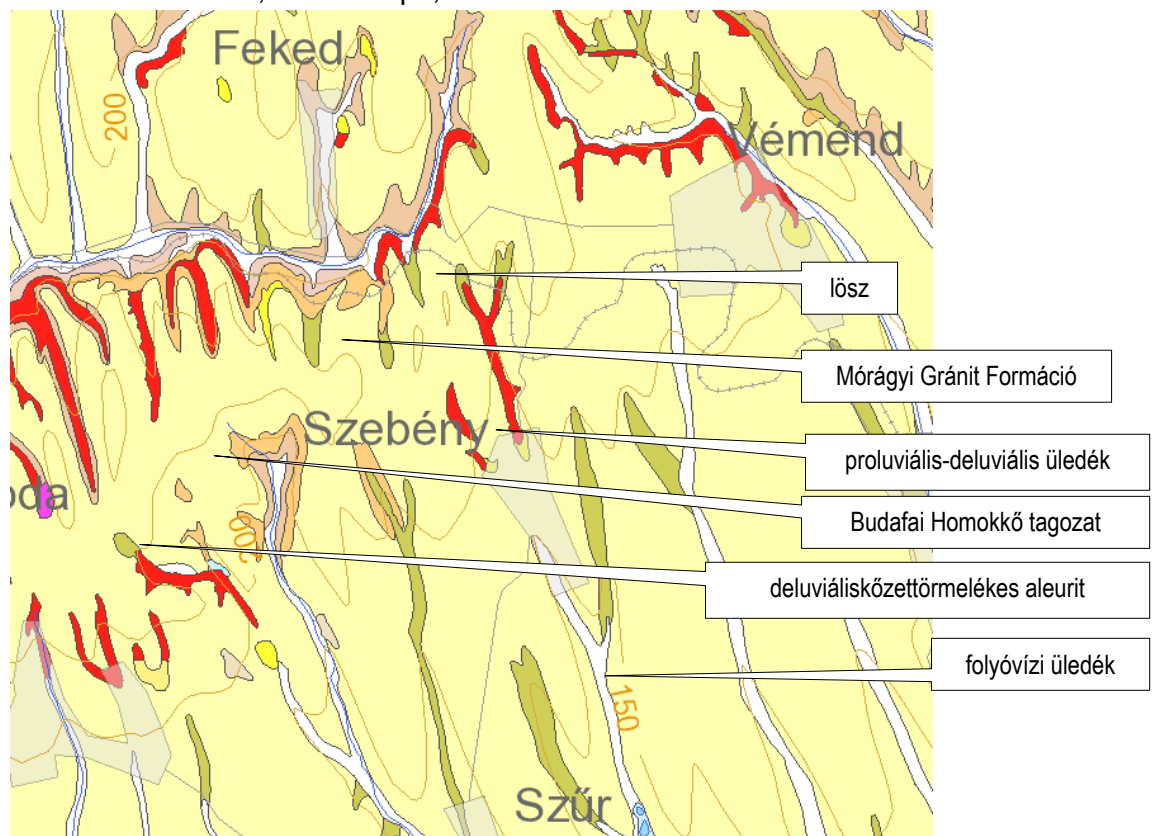
A falu határában északon levő akácerdőben ered a Szebényi-vízfolyás. A főutcán egyesül másik ágával, a Malom-patakkal, amely szintén északon, az ággal párhuzamos völgyben ered. A falu közepén folyik végig, délen a falu határában beleömlik a halastóba, amelyet 1961-ben létesítettek. A tó vizét a Szebényi-vízfolyás vezeti le a Dunába. A községben magas a talajvíz, rengeteg a forrás. A főtér – Hősök Tere – régen vizenyős terület volt, 1958 előtt itt egy kb. 20m² területű mesterségesen létrehozott, összefüggő víztükör volt, amelyet a feltörő források tápláltak. Mivel még télen sem fagyott be azért ide jártak az asszonyok mosni. 1967-ben került sor a tér lecsapolására, rendezésére. A patakágyat kikövezték, a mocsaras részeket feltöltötték, parkosították.

Éghajlata mérsékeltlen meleg, mérsékeltlen száraz, a nyár mérsékeltlen forró, a tél viszonylag enyhe. Az évi középhőmérséklet 10,0 - 10,5 C° körül alakul. A fagymentes napok száma több mint 200. A sugárzási adottságok kedvezőek, hőigényes növények termesztésére

kiválóak. A dombvidék változatos felszíne, a talajfelszín rendkívül változó kitettsége - a reliefenergia - gazdag és változatos mikroklíma térségek kialakulását idézi elő. Völgyhálózata DDK felé nyitott, így sok a kedvező expozíciójú terület, mélyebb völgyei azonban fagyzosak és ködösek. A megye kevésbé csapadékos területéhez tartozik, az évi csapadékatlag 620 - 650 mm közötti. A leggyakoribb szélirány az ÉNy-i.

Növényföldrajzilag az Alföld része, a kistáj a Pécsi flórajárásba (Sopianicum) tartozik. Potenciális erdőtársulásai a gyertyános kocsányos tölgyesek, az ezüsthársas gyertyános tölgyesek és a tölgy-kőris-szil ligeterdők. Az ember tevékenysége - földfoglalások, új területek igénybevétele, rétek felszántása, szántóföldi növénytermesztés, szőlő- és gyümölcsstermesztés, erdőfelújítások, nagyban megváltoztatta a terület ökológiai viszonyait, amely a természetes vegetáció átalakulásához vagy eltűnéséhez, a flóra elszegényedéséhez vezetett.

Az eredeti növényzet visszaszorulásával csökkent a vizsgált terület fajgazdagsága. A tájban idegen fajok jelentek meg. A természetszerű társulások kis területre szorultak vissza, de szerencsésen a vízfolyások mentén, összefüggő, folyószerű területen. Ennek köszönhetően, a szántók és a tájidegen erdők magas aránya ellenére is, e völgyekben járva nagy, összefüggő természetközeli területek találhatóak. A mezőgazdasági területhasználat legelterjedtebb kultúrái a búza, az őszi árpa, és a kukorica.

Szébény környékének földtani térképe (Forrás: MBFSZ)

Tájhasználat, tájszerkezet

Szébény a Szébényi-vízfolyás és egyik mellékvizét kísérő dombvidékre települt. Dombjai hosszan nyúlnak el ÉK-DNY-i irányban. Ugyanezt az irányt követi a településszerkezet is a völgybe és a dombok oldalába épült házaival. A Hősök Tere a Petőfi utca és a Kossuth Lajos utca eleje a völgybe épült. A falu többi utcája már a dombok oldalába épült. Jellemző a két

párhuzamos ÉK-DNY-i irányú löszfal, ami a falu egyes részein a beépített területek természetes határait alkotja. Magassága 1-2 m-től a 10 m-t is meghaladó között változik. A község határában hat hosszú dombot látunk, szinte egymás mellett sorakozva. Ezek közül öt itt végződik. A legnagyobb magasságot (257m) kinn a Szikrási tetőn (dűlőnév) mérték. A dombok teteje mindenhol jó termőtalaj, csak északon a dombok oldala és a völgyek kövesek, homokosak. A falu északi határában feltárt homokbánya volt, amelyet már rég nem használnak. Az 1930-as,-40-es években még kőbánya is működött a Cseszlényi (dűlőnév) domb oldalában.

A falu népe kezdetben feltehetően állattartással foglalkozott, mivel sok volt a rét, legelő. Később áttértek a gyümölcs és szőlőtermesztésre. Már az 1700-as évek közepén számottevő iparos is dolgozott itt. A Szebényi-vízfolyás vize négy malmot hajtott.

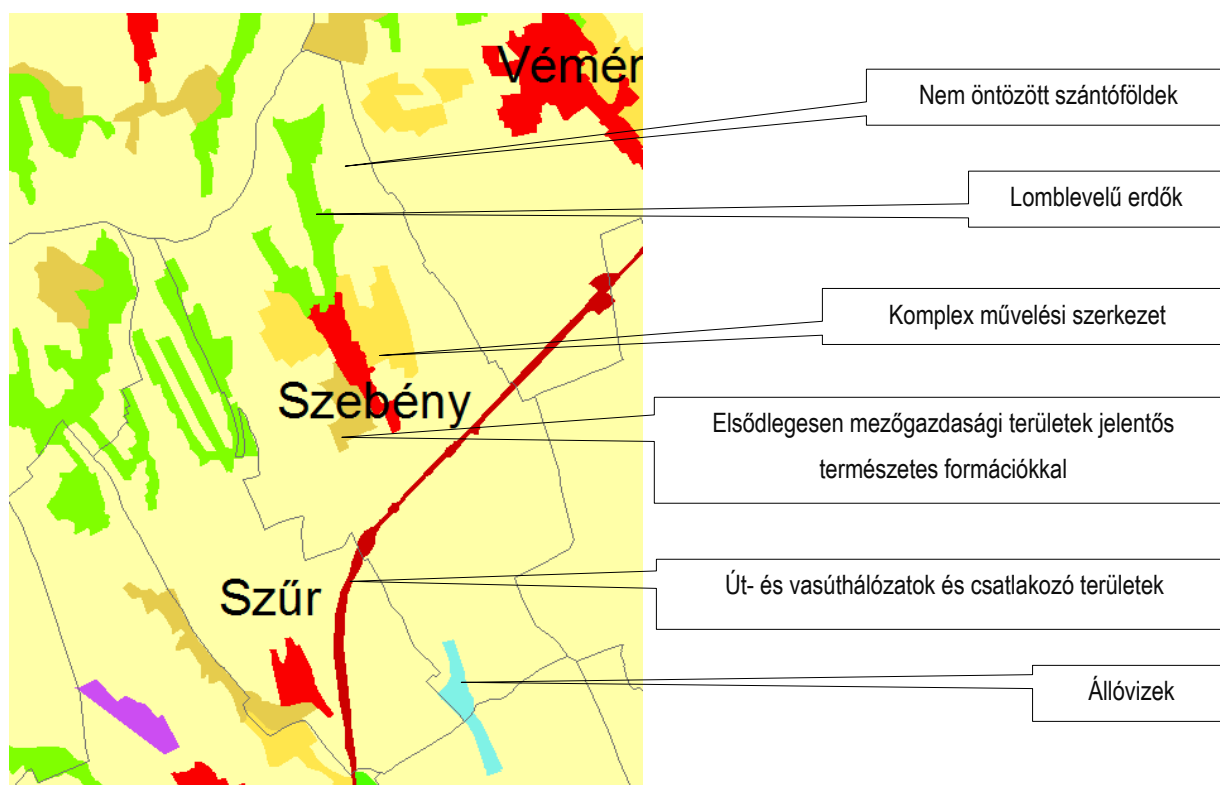
A táj alakulását alapvetően a termelési viszonyok határozták meg évszázadokon keresztül. Termőhelyi adottságai következtében elsődlegesen mező- és erdőgazdasági település, ezek domborzat által meghatározott váltakozása meghatározza a tájképi adottságait. A mélyen fekvő, vízparti és erdős területek érzékenysége, terhelhetősége természetvédelmi, tájképvédelmi, vízvédelmi és turisztikai szempontból eltér a hagyományos mezőgazdasági tájhasználatától.

A településen a jellemző tájhasználat a mezőgazdálkodás, kisebb arányban az erdő-, gyeperdő- és kertgazdálkodás. A táj kettős arculatú: a déli határ erősen átalakított, szántók borította agrártáj, míg a Geresdi-dombság magasabban fekvő részei erdőgazdasági tájtypusba sorolhatók. Ez utóbbit is jelentősen befolyásolja az intenzív erdő- és vadgazdálkodás.

A táj legértékesebb részletei a különleges természeti adottságokkal függenek össze. A táj karakterének kialakulásában nagy szerepet játszott és játszik ma is a Szebényi-vízfolyás és mellékvizei. A természetvédelmi területek elsődleges tájhasználati módja döntően a rét-legelő-gyepgazdálkodás és az erdőgazdálkodás. A külterület azon részein, melyek nem esnek a természetvédelem szabályozása alá, döntően szántóföldi növénytermesztés folyik, csekély mértékben erdőgazdálkodás.

Szebény a báját is elhelyezkedésének köszönheti. A vasút nem törekedett arra, hogy elérje, csak megközelítette, így aztán az állomás 2-3 km-re van a településtől. Az M6-as autópálya megépülésével Szebény is könnyen elérhető településsé vált. Autópálya csomóponttól való távolsága csupán 6 km.

A táj működéséről sok információt nyerhetünk abból, hogy a táj milyen vizuálisan elkülöníthető egységek mozaikjából épül fel. A táj külső megjelenése nem tökéletes leképezése a táj funkcionális működésének, de számos lényeges tájműködési kérdésre – például tájérzékenység, antropogén átalakítottság mértéke stb. – megfelelő biztonsággal lehet következtetni. A település tájszerkezetét az elsősorban a domborzati és borítottsági viszonyokból fakadó tájhasználatok és a vonalas szerkezeti elemek határozzák meg. A különböző tájhasználatok alakítják ki a település külterületének tájmintázatát, azaz a tájat felépítő természetes, és ember által kialakított tájfoltok tájgeometriai megjelenését. Ennek vizsgálatához a homogének tekinthető alapegységeket a CORINE klasszifikáció mutatjuk be.

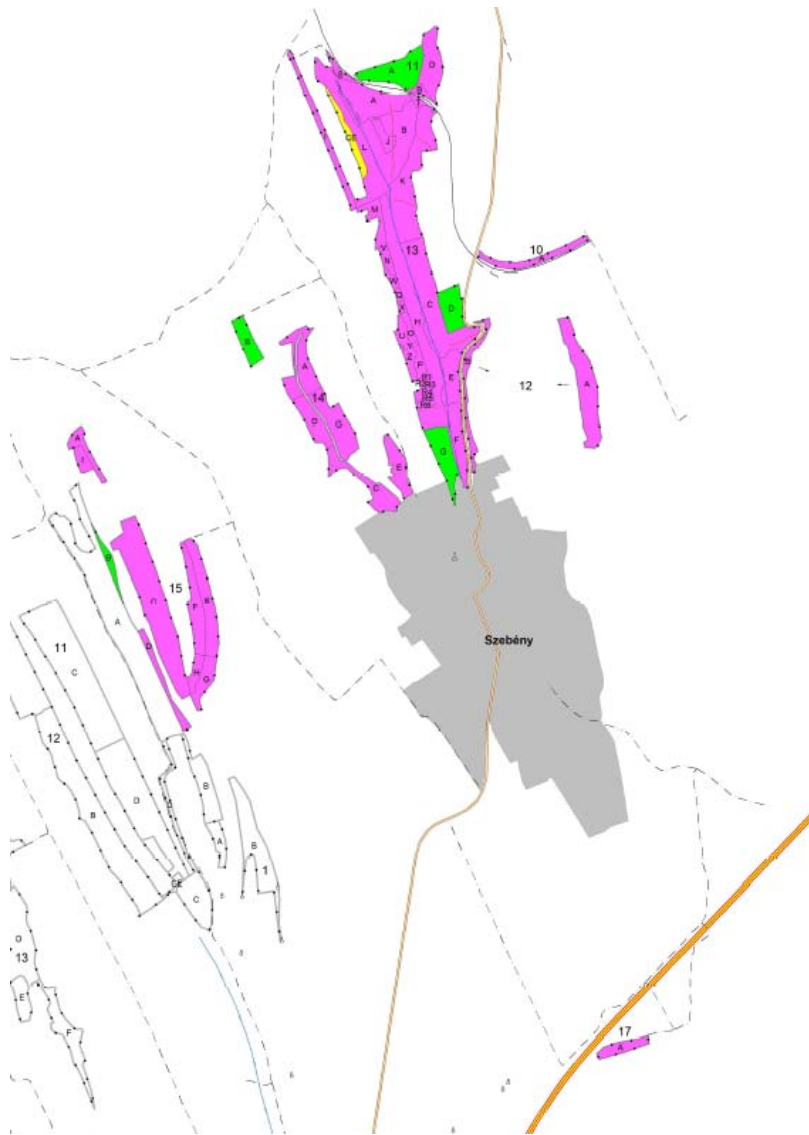
Corine felszínborítási kategóriák Széchenyi területén (Forrás: TeIR)

A felszínborítottság jól mutatja a tájhasználatból adódó szerkezeti hangsúlyokat a közigazgatási és ezen belül a külterületek hasznosítása, és ezek %-os megoszlása, amelyet az alábbi táblázatban mutatunk be:

<u>Corine kategóriák (2018)</u>	<u>Kategória településre eső területe (ha)</u>	<u>Kategória aránya (%)</u>
<u>Lomblevelű erdők</u>	106,34	7,4%
<u>Nem öntözött szántóföldek</u>	1147,43	79,8%
<u>Komplex művelési szerkezet</u>	87,82	6,1%
<u>Út- és vasúthálózatok és csatlakozó területek</u>	16,98	1,2%
<u>Állóvizek</u>	15,52	1,1%
<u>Elsődlegesen mezőgazdasági területek jelentős természetes formációkkal</u>	25,65	1,8%
<u>Nem összefüggő település szerkezet</u>	36,89	2,6%

A település közigazgatási területén az Országos Erdőállomány Adattár 81,35 ha erdővel borított, és 0,88 ha nem erdővel fedett, de az erdőtervben szereplő ún. egyéb részletként megjelölt területet (nyiladék és vezeték védősávja, ha 6 m-nél szélesebb erdeitisztás; cserjés; erdészeti létesítményhez tartozó terület) tart nyilván, ami a település területének mintegy 5,7%-a. Az erdőterületek elsődleges rendeltetés szerinti megoszlása a következő:

- védelmi: 73,48ha
- gazdasági: 7,87 ha
- közjóléti: 0 ha

Az erdők rendeltetés szerinti eloszlása az erdészeti Adatszolgáltatás alapján (rózsaszín: védelmi, zöld: gazdasági).

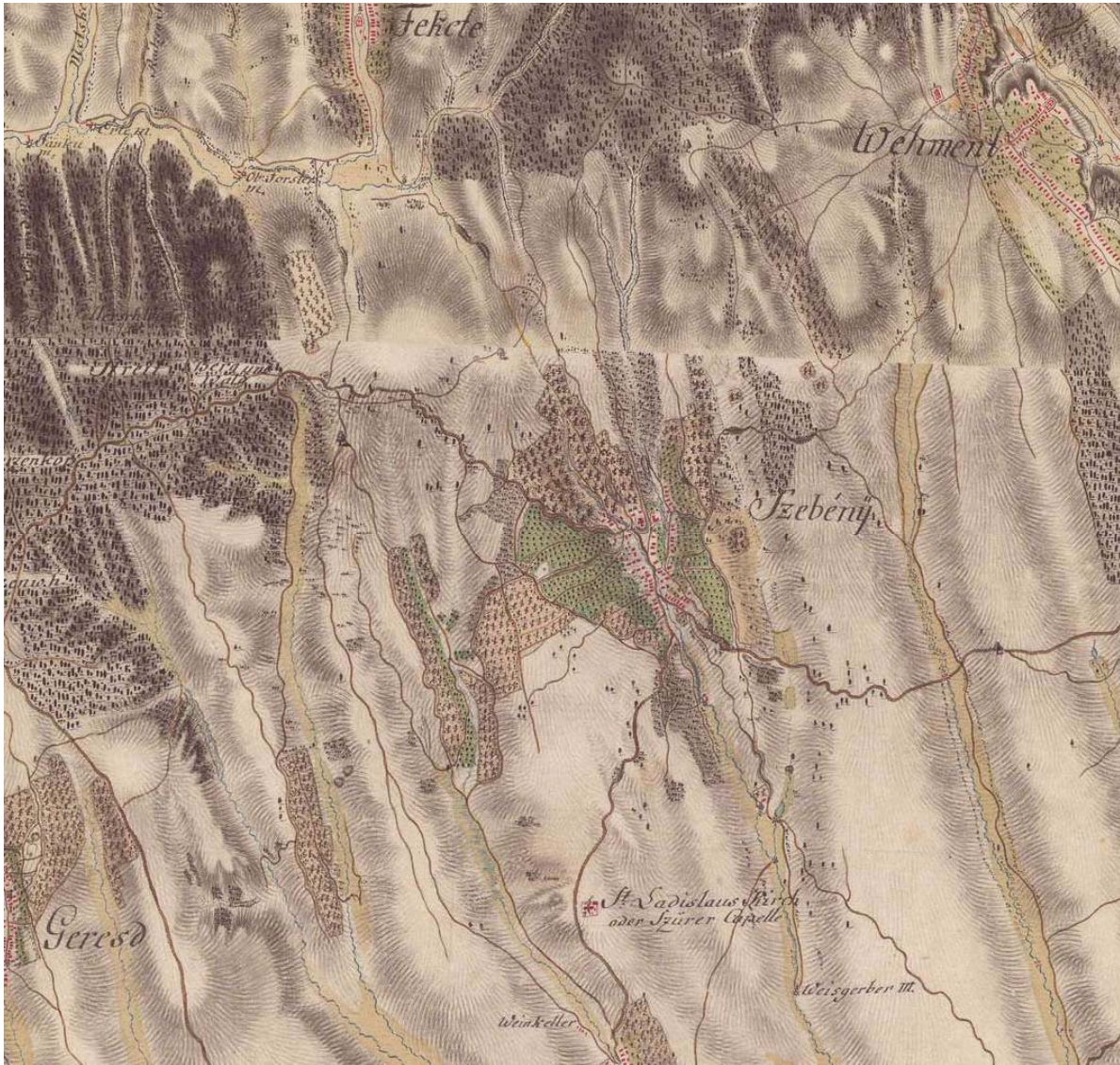
A település vonz erejét elsősorban a Szebényi település- és tájkép jelenti. A táj jelenlegi szerkezetének és további fejlődésének legmeghatározóbb vonalas elemei:

- Szebényi-vízfolyás és mellékvei, az északnyugat-délkelet irányú kisvízfolyások
- Az M6-os Szebénytől délre
- Szűr és észak felé vezető összekötő út
- Felhagyott vasútvonal
- Villamosenergia-átviteli hálózat

Tájtörténeti vizsgálat

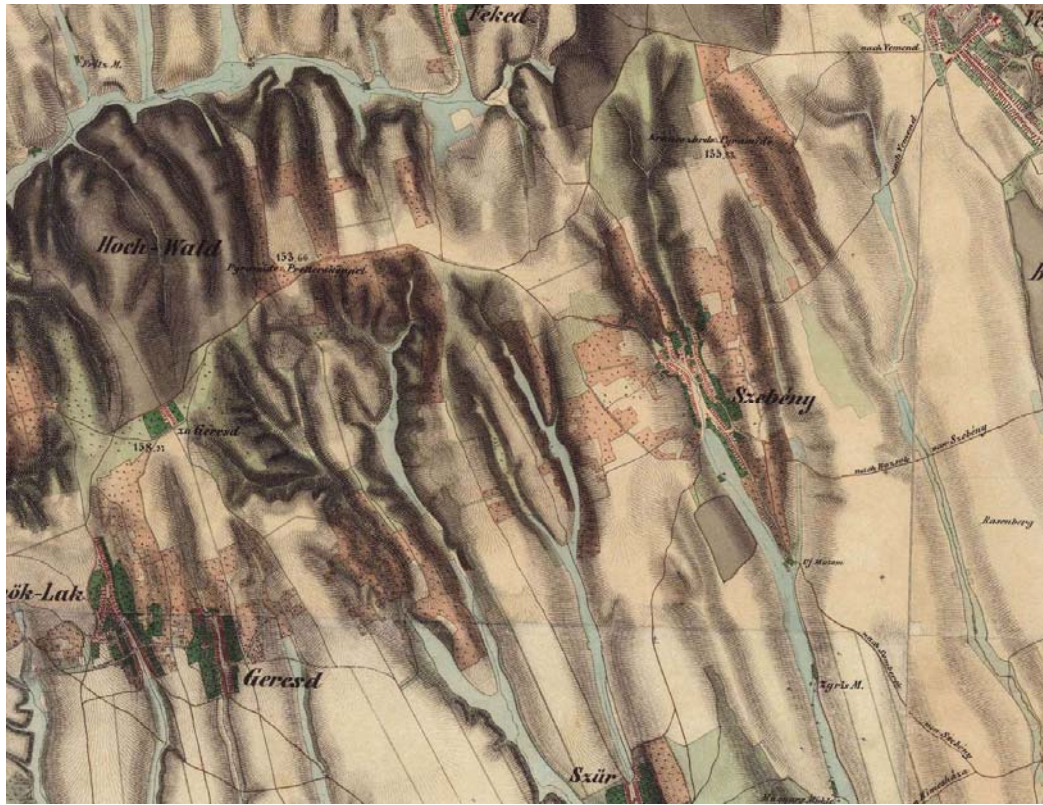
Számos régészeti ásatás bizonyítja, hogy Szebény területe és közvetlen környéke már az őskorban is lakott volt. Hétkésőneolit, tehát Kr. e. 5000- 4000-ból származó sírt Dombay János régész tárt fel a falutól délre. A legtöbb lelet a középső bronzkorból származik, a mészbetétes edények népe hagyta ránk. A római korból származó villa és út nyomait tárták fel az autópálya építése miatt. A népvándorlás korából származó 3 avar temetőt tártak fel ugyancsak a falutól délre. A falu már Szent István korában is létezett.

A középkorban ebben a térségben számos olyan falu volt, melyeknek ma már nyoma sincs: Fehéregyház, Horpács, Émen, Karakó, Enyezd. A török hódoltság alatt folyamatosan lakott falu volt. Népessége azt követőleg is magyar.

Szegény tájszerkezete az első katonai felmérés idején: ekkor még elég nagy területet foglaltak el a szőlők, valamint a Szent László kápolna is jelölve van.

A török korban a szekcsuji nahije a mohácsi szandzsákhöz tartozik, és itt találhatóak többek között a következő falvak és puszták: Szeben falu, Szapud falu, Horpács puszta, Enyezd falu, Fejéregyház falu. 1775. augusztus 20-án szenteli fel a szekszárdi plébános, Szent István tiszteletére az új templomot, amelyet a pécsváradi apát építtetett kőből és téglából. Ekkor még áll a falun kívül, negyedóránra Szür felé a dombocskán egy régi templom, mely Szent László tiszteletére volt szentelve. Akkoriban a szegényi és szüri hívek oda temetkeztek.

Széchenyi tájhasználatai a második katonai felmérés idején,

Széchenyi tájhasználatai az 1941-es katonai felmérés idején: kiépült a vasút, a Trefort-pusztai út, eltűntek a szőlők.

1827-ben szentelték fel a Havas Boldogasszony kápolnát a mai temető mellett. A 18. sz. közepétől kezdtek németek idetelepedni. Számuk a múlt század folyamán 20–30% között ingadozott. 1906-ban Horváth János, Bosnyák Magdolna és családja felajánlásából elkészül a Szentháromság szobor. Szebény 65 hőst áldoz az első világháborúban, kiknek tiszteletére 1923-ban felavatják a Hősi emlékművet. 1928-ban a községet villamosítják. 1943-ban felépült az országút Trefort-pusztá és Szebény között. 1946-47-ben összesen 39 német családot telepítettek ki házaikból. A második világháborúnak negyven szebényi áldozatáról tudunk. 1947-ben 11 család érkezett Csehszlovákiából, kaptak 11 házat és földeket. 1958-ban termelészövetkezet alakult. A tájházat 1989-ben vásárolta a Szebényiek Baráti Köre, az ott látható tárgyakat a falu lakói gyűjtötték össze. A rendszerváltásig Szebény közigazgatásilag Véméndhez tartozott.

Az állattenyésztés, mint ősi termelési ág, főleg a háborús időkben volt nagyobb jelentőségű. A települési szinten zajló változásokat együttesen határozták meg a természeti, a társadalmi és a gazdasági folyamatok. A társadalmi krízisek, a mezőgazdaság hanyatlása, kihatottak a tájhasználatra is. A földművelés felhagyási hullám a második világháború utáni években kezdődött, főleg azokban a falvakban, ahonnan a német nemzetiségű lakosságot kitelepítették. Ez a folyamat a rendszerváltás idejében, harminc évvel ezelőtt tovább fokozódott.

Tájhasználat értékelése

A tájhasználat (tájhasznosítás) a tájpotenciál társadalmi célú igénybevétele (MSZ-20370:2003). A tájhasznosítás és a természeti értékek felhasználása során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, továbbá gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról (1996. LIII. tv. 6§).

Az egyes területek tájhasználatára az OTÉK szerinti területfelhasználási egység és a művelési ág mellett a felszínborítás térképe szolgáltat adatokat. A felszínborítás térkép a tájszerkezet feltárás alapvető eszköze, a földfelszín borításának térképe. A felszínborítás térkép a tájléptékű és az e feletti hierarchiaszinteken alkalmazható alapadatbázis, amely a felszíni térszerkezet és az ökológiai hálózat nagyléptékű áttekintését teszi lehetővé. Felszínborítási információinak részletessége alapján alkalmazása jó alapot ad tájlemezési és tervezési feladatok ellátására. A Szebény területére vonatkozó Corine-térkép és ennek adatai az előző fejezetben található. A felszínborítási adatok meglehetősen jó korrelációt mutatnak a domborzati tájtípusok és az előbb ismertetett tájhasználati egységekkel.

Tájváltozási tendenciák:

- Vonalas közlekedési infrastruktúra-elemek létesítése, felújítása, bővítése, megszűnése
- Szárazodás
- Intenzív erdő- és mezőgazdasági használat

Tájjelleg (tájkarakter) a természeti és antropogén tájalkotó elemek elkülöníthető, felismerhető, konzisztens rendszeréből, sajátos együtteseiből kialakult jellemzők összessége, amely a tájakat egyedivé, megkülönböztethetővé teszi.

Tájképvédelmi, illetve tájkarakter megőrzése szempontjából kiemelt jelentőségű területek találhatóak a közigazgatási terület északi és déli részén: a Geresdi-dombsághoz tartozó részekén és a Szabényi-vízfolyás és kapcsolódó vízfolyásai mentén elsősorban természetközeli állapotú területeken. Az övezet lehatárolásának fontos szempontja a tájkarakter, a történelmileg kialakult tájképi értékek védelme, a hagyományos tájszerkezet és tájhasználat megőrzése és a kilátás-rálátás szempontjából kedvező, nagy távolságból látható tájképi területek védelme, a vizuális szennyezés megakadályozása.

A tájképvédelmi övezetre vonatkozó szabályozás elsődlegesen a hagyományos tájszerkezet és a tájkarakterrel összefüggő települési karakter védelmét szolgálja. Szabény belterületének tagolása, kapcsolatai a Baranyai-dombság és a Geresdi-dombságirányába harmonikus és karakteres képet mutatnak.

A táj terhelhetősége

A táj terhelhetőségét az adottságnak tekinthető természeti tényezők és az azon kialakult tájhasználat módja határozza meg. Amennyiben a használat nem felel meg az adottságoknak, tájhasználati konfliktusok keletkeznek. A tájrészletek stabilitása pedig a táj terhelésétől, érzékenységtől, regenerálódó képességétől és a tájgondozástól függ. A terhelhetőség továbbá nagyban függ a felszínborítás természetességétől, amely az egyes tájtípusokon belül is különböző lehet. A táj terhelhetősége szempontjából Szabény területét az eltérő természeti adottságok az ökológiai, természetvédelmi érzékenység és a hagyományos tájhasználat alapján a következő tájtípusokra oszthatjuk fel:

- Lakó és települési táj
- Kertgazdasági táj
- Természeti táj (erdős, illetve vízjárta területek)
- Mezőgazdasági táj

A lakó és települési táj védelme elsősorban az épített környezet, az örökségvédelem és a kilátásvédelem keretében valósítható meg.

A településhez kapcsolódó kisebb **kertgazdasági tájban** olyan tájgazdálkodás fenntartása a cél, amely biztosítja a szőlők, kertek, rétek fenntartását az azokhoz kapcsolódó környezetkímélő állattenyésztés fenntartását, élőhelyek rehabilitációját, a táj szerves részét képező, tájba illeszkedő préházak, épületek fenntartását.

A természeti táj egyik típusa a településtől délre, a Szabényi-vízfolyás és a kapcsolódó patakok mentén található, jellemzően vízjárta területek, másik a település északi és déli sávjában található, főleg erdővel borított területek. A település közigazgatási területén észak-déli irányban keresztül húzódó Csele-patak völgye a tájszerkezet jelentős eleme. A vizes és az erdőterületek és az azokhoz szervesen kapcsolódó természetközeli élőhelyek meghatározóan ökológiai folyosóként az ökológiai hálózat kiemelt jelentőségű részei. Ezek a területek jelentős tájpotenciállal rendelkeznek, az ökológiai rendszer elemei teszik változatossá a település meghatározóan mezőgazdasági tájhasználatát. Kiemelten fontos a táj kultúrtörténeti érzékenysége is.

Kilátás az autópályáról Szebény felé

A hagyományosan árutermelő gazdálkodást szolgáló **mezőgazdasági táj** a település középső és déli részének meghatározó része. A mezőgazdasági táj elválaszthatatlan a településektől, hiszen a települések fejlődésében, a mezőgazdaságnak meghatározó szerepe volt. Ma már a foglalkoztatásban az egyes gazdasági ágazatok fontosságában a mezőgazdaság háttérbe szorult ugyan, de a táj fenntartása szempontjából, továbbá a tájhasználatban meghatározó aránya miatt jelentősége távlatban is jelentős marad. A térségben a mezőgazdálkodás hagyományosan erős jelenléttel bír, hosszú távú fennmaradása biztosítottnak tekinthető. A mezőgazdasági táj területeinek terhelhetőségében a termőföld védelmének prioritását kell érvényesíteni.

Hullámos felszínű mezőgazdasági tájtípus a Szebénytől délre az autópálya-híddal

A település déli részének domborzatilag és felszínborításilag is változatos tájképe

Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

A település közigazgatási területén fekvő különböző státuszú táj- és természetvédelmi kijelölések területeit összefoglalóan a következő fejezet mutatja be. Az egyes kategóriák szerint érintett területeket a következőkben mutatjuk be.

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

Ide tartoznak a természeti vagy kulturális örökség adottságai alapján a kilátás-rálátás szempontjából védendő tájképpel, illetve tájképi elemmel rendelkező területek. Ezek pontos meghatározása értékvizsgálat alapján történt, és magában foglalja a védett természeti területeket, értékes egyedi tájértékeket.

A magányos kereszt a tájkép része (az egykori Szent László kápolna helyén)

Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, elemek

A természetvédelem alatt álló területek adatait az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

Név	Vonatkozó jogszabály
Ökológiai hálózat	<u>1996. évi LIII. törvény a természet védelméről (53. §), 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről (25. 26. és 27. §-ok)</u>
Tájképvédelmi övezet	<u>9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról</u>
Ex-lege védett forrás	<u>1996. évi LIII. törvény a természet védelméről</u>
Egyedi tájértékek	<u>1996. évi LIII. törvény a természet védelméről 6. § (3) (4) és (5)</u>

Az öreg tölgyfa és a volt iskola udvarán levő több, mint 200 éves tiszafa a helyiek szerint védett, de a [Védett Természeti Területek Törzskönyvében](#) nem szerepelnek. Ennek az lehet az oka, hogy a védetté nyilvánítás 1989 előtt történhetett, ekkor helyi jelentőségű védett természeti terület létesítésére a megyei tanácsok végrehajtó bizottságai voltak jogosultak. A rendszerváltás után ez a jogosultság a települési önkormányzatok feladatkörébe került. Ezután a 2007. évi LXXXII. deregulációs törvény kimondta, hogy az 1989. október 23.-át megelőző védettségről rendelkező jogi normák hatályukat veszítik. A törvény viszont azt is előírta, hogy a megyei tanács végrehajtó bizottságai által hozott határozatokat települési önkormányzati rendelettel kell megerősíteni, kivéve, ha az adott terület megsemmisült, vagy nagymértékben károsodott. Valószínűleg ez a rendeletalkotás akkor valamiért elmaradt, így jogilag a két fa jelenleg nem tekinthető védettnek. Javasoljuk a helyi jelentőségű védett természeti érték és/vagy terület rendelettel történő létesítését a településtervezés és a korábbi védelem alapján. A helyi védelemre tett javaslatokat az eljárásért felelős jegyzőnek meg kell küldenie az illetékes nemzeti park igazgatóságnak, azzal, hogy az nyilatkozzon, kívánja-e az adott értéket vagy területet országos jelentőségű védett természeti területté nyilvánítani. Az igazgatóság nemleges válasza esetén megindulhat az előkészítő eljárás, majd annak sikeressége esetén a képviselő testület védetté nyilvánító rendeletet alkothat. A védetté nyilvánító jogszabályban rendelkezni kell a terület jellegéről – természetvédelmi terület, természeti emlék, illetve annak tartalmaznia kell a terület jellegét, kiterjedését, helyrajzi számos jegyzékét, valamint a korlátozásokat, tilalmakat is.

A védetté nyilvánító rendelet része a területre vonatkozó kezelési terv is, melynek tartalmi követelményeiről külön jogszabály – 3/2008. (II.5.) KvVM rendelet – intézkedik. A természet védelméről szóló törvény – 1996. évi LIII. törvény – 25. § (2) bekezdés alapján a védetté nyilvánító határozat egy példányát meg kell küldeni a területileg illetékes nemzeti park igazgatóságnak. Ez a kötelező tájékoztatás képezi az alapját a törvényben előírt nyilvántartás vezetésének, amelyik az Országos Természetvédelmi Törzskönyv, melyre vonatkozóan külön részletszabályokat tartalmaz a 13/1997. (V.28.) KTM rendelet.

A természeti és táji örökség keretében védelem alatt álló területek:

- Az ökológiai hálózat ökológiai folyosó besorolású területeit az északi településrész védelmi rendeltetésű erdői, valamint a Szébenyi-vízfolyás és a kapcsolódó vízfolyások menti területek alkotják.
- A tájképvédelmi kijelölések a tájhasználat, tájszerkezet fejezetben található.

- A Tvt szerint ex lege védelem szempontjából forrásnak számít a felszín alatti víz természetes felszínre bukkanása, ha vízhozama tartósan meghaladja az 5 liter/percet, akkor is, ha időszakosan elapad (Tvt. 23§). A DDNPI adatszolgáltatása és az OKIT TIR szerint három forrás található a település északi részén, ezek a F-4100-1452 kataszteri számú Szikláslegelő-forrás, a F-4100-1449 kataszteri számú Szebényisarok-forrás és a F-4100-1423 kataszteri számú Csele-kút. Vízhozamukat nem ismerjük.
- A tájak karakterének fontos összetevői az egyedi tájértékek. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 6. § (3) (4) és (5) bekezdése értelmében egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző olyan természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van. Ezeknek az értékeknek gyakran „csak” a helyi közösségek számára van jelentősége, mint például a népi vallásosság táji megjelenéseként egy-egy keresztnek, vagy a korábbi tájhasználat emlékeként egy pincének. Sok esetben viszont jelentőségük a helyi szinten messze túlmutat. Az egyedi tájértékek megállapítása és nyilvántartásba vétele a nemzetipark-igazgatóságok feladata. Az egyedi tájértékek típusait és fajtáit az MSZ 20381:2009 sz. Természetvédelem. Egyedi tájértékek kataszterezése c. szabvány határozza meg. A településen számos tájértéket találunk, amelynek egy része országos vagy helyi védelem alatt álló építészeti érték is. Az egyedi tájértékek (nem teljes) listája saját adatgyűjtésünk alapján az alábbi:

Szám	Név	Típus
T1	Wertmüller-Klug-kereszt 1928	Feszület
T2	Leopold-kereszt, 1856	Feszület
T3	Szebényi fehér kereszt	Feszület
T4	Temető Martini - Klasz kereszt	Feszület
T5	Temető Spigler - kereszt, 1823	Feszület
T6	Horváth-kereszt, 1938	Feszület
T7	Szebényi (Holicsek) Imre és neje, Jakab Verona keresztje	Feszület
T8	Szent Rókus szobra	Szentek szobra
T9	Régi temető	Temető
T10	Szent Lászlókereszt	Feszület
T11	Templom előtti kereszt	Feszület
T12	Szenháromság-szobor	Emlékmű
T13	Kálvária és Kálváriakeresztek	Kálvária
T14	I. és II. világháborús áldozatok emlékműve	Emlékmű
T15	Szent Vendel szobra	Szentek szobra
T16	Idős molyhos tölgy	helyi védett
T17	Idős tiszafa	
T18	Löszmélyutak, löszpincék	Földtudományi egyedi tájértékek
T19	Temetői idős fák	Fasor
T20	Zsidótemető	Temető

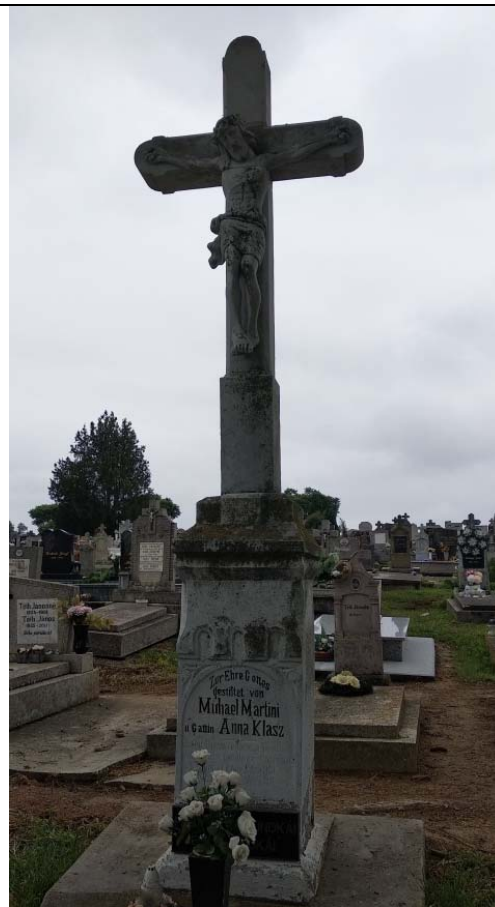
T1 Wertmüller-Klug-kereszt: a gyermektelen Wertmüller Péter és neje, KlugMagdolna állíttatta 1928-ban

T2 Leopold-kereszt: a Dunaszekcsőről származó gazdag Leopold család emeltette 1856-ban

T3 Szebényi fehér kereszt

T4 Temető Martini - Klasz kereszt

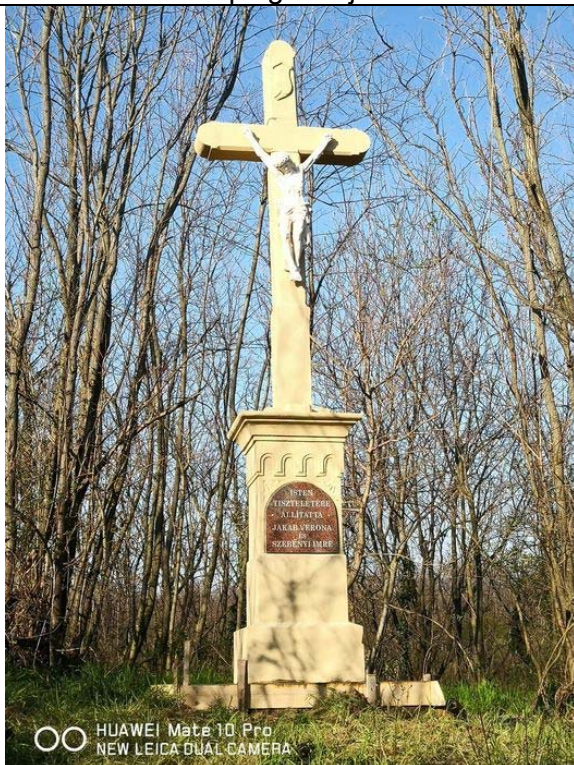

T5 Temető Spiegler - kereszt 1823, állíttatója SpieglerLajos

1.

T6 Horváth-kereszt, 1938

T7 Szabényi (Holicsek) Imre és neje, Jakab Verona állíttatta 1941-ben, amikor beteges fiuk betöltötte a 18. életévét

T8 Szent Rókus szobra Michael Noll állíttatta 1856-ban fogadalomból. 1945-ig Rókus-napkor körmenet vonult ide. A járványos betegségek patrónusaként tisztelték.

T10 Szent László kereszt: ugyanezen a helyen állt a lebontott Szent László-templom, az egykori templom emlékére emelték a régit, majd mikor ledőlt, a helyére került a mai 1906 körül.

T11 Templom előtti kereszt

T12 Szentháromság-szobor

T13 Havas Boldogasszony-kápolna:.. egy pusztító jégverés után fogadalomból építették 1827-ben, téglából, fatoronnyal. Előtte Kálvária és Kálváriakeresztek

T15 Szent Vendel szobra, az eredetit 1901-ben közadakozásból állíttatta a község

T14 I. és II. világháborús áldozatok emlékműve

T16 Az öreg tölgy: Hazánk legnagyobb molyhos tölgye kb. 400 éves lehet, 2018-ban indult az "Év fája" versenyen, és a 6. helyezést érte el.

T17 Tiszafa a volt iskola udvarán több, mint 200 éves, helyi védelem alatt áll.

T18 Löszpince

T19 Temetői idős fák: 4 db 1m átmérő fölötti és 7-8 db kb. 1m átmérőjű tölgy

A legfőbb érték véleményünk szerint a tájhasználati rendszer meglévő részletei: az erdős és víz-parti sávok, táji szempontból pedig a változatos domborzat, elsősorban a nem erdősült domboldalak és a patak völgy menti domboldalak számos pontjáról feltáruló nagy kiterjedésű tájrészletek.

Ökológiai hálózat

Az ökológiai hálózat célja a biológiai sokféleség és a biológiai kapcsolatok fenntartása, helyreállítása, amely kiterjed mind az élőlények, mind állományaik, mind pedig életközösségeik megóvására, valamint az ökológiai rendszert képező területek működőképességének, természetes dinamikájának biztosítására. Az ökológiai hálózatot a természetes és természetközeli területek és a köztük kapcsolatot teremtő ökológiai folyosók, valamint a körülöttük a hatások mérséklését biztosító védőterületek egységes, összefüggő rendszere alkotja.

A hálózat csaknem teljes egészében magába foglalja az érzékeny természeti területek és természeti területek egy részét. Igazodva a páneurópai ökológiai hálózat rendszeréhez és figyelembe véve az élőhelyek ökológiai funkcionalitását, övezeti besorolásai alapján Széchenyi területén ökológiai folyosó övezetébe tartozó területek találhatóak. A tájhasználat tervezett alakításában kiemelt hangsúlyt kell fordítani az ökofolyosó funkcionális követelményeinek a biztosítására. A területfelhasználásban biztosítani kell az élőhelyek egymáshoz kapcsolódását.

Természetvédelmi, tájvédelmi és tájképvédelmi konfliktusok és problémák

A tájhasználati konfliktus mindig az optimális társadalmi-gazdasági hasznosítástól való eltérés következménye, a táj ökológiai, ökonómiai és tájképi értékeit rontó tevékenység megnyilvánulása.

A település területén előforduló tájhasználati konfliktusok jellegük szerint:

- megfordítható: talajdegradáció, erózió
- mérsékelhető: gazdasági területek, szárazodási folyamatok
- időszakos: légvezeték
- végleges: szabad területek beépítése, útépítés

Funkcionális konfliktusokat az egymást akadályozó, rendeltetését zavaró, egymással konkuráló területhasználatok okozzák, ilyennek tekinthető a vízfolyások menti területek gazdasági hasznosítása, mivel ezek sokszor természeti területek, és ha nem is mindig az ökológiai folyosó részei, mégis pufferterületként (gyep, fűz-nyár ligetek) lenne célszerű használatuk. A tájhasználati konfliktusok leginkább a gazdálkodók és a helyi közösségek, ingatlantulajdonosok érdekeinek különbségeiből adódik.

A szántóföldi művelés következtében az erózió káros hatásai fokozottan jelentkeznek. Talajvédelmi szempontból Szebény külterülete vízerózióknak kitett terület. A szántókat, ültetvényeket és egyéb művelt területeket sújtó vízmosás-erózió jobbra lösszel és más laza üledékekkel fedett dombosági területeken komoly gondokat okoz. A szántóföldi művelés, a természetes fás növénytakaró irtása következtében megnövekedett lefolyás okozta felárkolódás elsőrendű felszínformáló tényezővé válik. Vízmosások képződnek és vágódnak hátra nem csak a művelt területeken, de olyan erdős vidékeken is, ahol a vízgyűjtőn egy bizonyos arányban már megváltozott a felszínborítás.

Vízerózió nyomai láthatóak az űrfelvételen a vízfolyások menti keleti és nyugati irányú, 5-10%-os lejtőkön

A szárazodási folyamatok természetvédelmi szempontból hátrányosak, és hosszú távon a területre jellemző egyes élőhely-típusok eltűnéséhez vezetnek. Ezek a folyamatok a vízfolyások medrének süllyedése, és ezzel párhuzamosan a vizes élőhelyek feltöltődése, magasodása, összességében szárazodása.

A természetközeli területeken az invázió és özőnfajok megjelenése jelent veszélyt a terület jelenlegi társulásaira.

Vizuális-esztétikai konfliktust a csúnya látvány, a rendezetlenség, rendetlenség, megoldatlanság, a befejezetlenség látványa okozhat, ilyen Szébenyen a régi temető és a löszpincesorok esetében fordulhat elő.

A látvány-konfliktus abból adódik, hogy bizonyos területek elemei és épületei nem illeszkednek a szomszédos területek tájhasználatába, élesen elütnek attól. Ilyenek aszfúri bevezető út menti kereszt körbe szántása, a Szent Rókus szobor előtti drótkerítés, a távközlési adótorony, vezetékek, oszloptrafók stb..

Zöldfelületi rendszer és zöld infrastruktúra vizsgálata

A települési zöld infrastruktúra elemei

A különböző zöld infrastruktúra elemek azok a szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges, valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó, jellemzően zöld- vagy vízfelülettel borított területek, amelyek az életminőség javítását, az egészség-, a környezet-, a természet- és a tájvédelem biztosítását szolgálják. Ezek a településtervben kerülnek meghatározásra.

Csoportosításukat a szakirodalmi ajánlások és a település sajátosságaihoz alkalmazkodva a következők szerint végeztük el:

- Fák és cserjék: a fák pontszerű elemek még a cserjék felületet alkotó és pontszerű elemek, melyek nagy számban zöldfelületként kezelhetők.
- Fasor: a zöld infrastruktúra lineáris elemei, a ZI hálózat folyosói.
- Park vagy kiterjedt belterületi zöldfelület: felületek, melyek a ZI központjaiként szolgálhatnak.
- Települési szövet elemei: a ZI hálózat fontos elemeit jelentik a magánkertek, udvarok felületei is.
- Felszíni vizek: A település szerkezetét és életét meghatározó Szébenyi-vízfolyás és mellékvizei.
- Külterületek: a külterületek ZI hálózata a különböző területhasználatok szerint azonosíthatók.

ZI elem típusa	Lehatárolás, jellemzők
Fák és cserjék	<u><i>A település fa- és cserjeállománya, amelyek nem részei valamely mási ZI elemnek. Ide tartoznak az akcióterületek növényzete is. Szébeny fájának és zöldfelületeinek kataszterezése eddig nem történt meg. Két helyileg védett fa és több védelemre érdemes fa található a településen.</i></u>
Fasorok	<u><i>A településen védett vagy védendő fasor nem található, a fasorok kataszterezése eddig nem történt meg, utcafásítási tervek nem készültek. Általában kevés a közterületi fasor, részben a helyhiány, részben a légvezetékek miatt. Az utcák jellemzően szűkek, egységes fasorok nem jellemzőek, inkább az út menti kisebb zöldfelületek, amik fejlesztésével sokat javulhat a települési zöldinfrastruktúra hálózat minősége. Mennyiségi bővítésre erősen korlátozott lehetőségek állnak csak rendelkezésre. Régebben eperfasorok voltak az utak mentén pl. Szűr, Kis-Geresd felé, Gyulapuszta szélén és az egykori marhahajtó út mentén Sajtosig. Az</i></u>

ZI elem típusa	Lehatárolás, jellemzők
	<u>eperfákat azóta nagyrészt kivágták. A vízfolyás mentén még itt-ott látható kb. 60-70 éve ültetett jegenye-nyárfák (Populus nigraltalica) nemcsak messziről azonosítható tájékozódási pontok, hanem a település karakter formálói is. Sajnos a hazai tájkép egykor kedvelt elemei már nem divatosak, ezért lassú pusztulásuk megjósolható.</u>
Parkok és belterületi zöldfelületek	<u>Szerkezeti-, kondicionáló szempontból legfontosabb, a zöld- és kékfelületi karaktert meghatározó elemnek valójában a településközponti vízfolyást az azt kísérő zöldfelületeket tekinthetjük a belterület vonatkozásában. Itt gyakori az ezüstjuharok, gömbkőrisek, ezüstoffenyők. Ehhez csatlakoznak a sportpálya, a templom környéki zöldfelületek, a régi és a jelenlegi temető zöldfelületei. Ezek Zkk, V vagy különleges övezetbe tartoznak. Az országos településrendezési és építési követelményekről 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet 1. sz mellékletében található meghatározás szerint Szébenym nem rendelkezik települési közparknak megfelelő területtel. Helyi védelem alatt álló zöldfelület nincs a településen, de a temető öreg fái, táji és épített értékei miatt érdemes lenne helyi védelemre. Valaha a paplak kertje is gondosan kialakított kert lehetett, erről a kataszteri térkép tanúskodik. A Szentháromság-szobor és a játszótér körül szép zöldfelületek vannak idős (előregedő) ezüstjuharokkal, a két rész között sövénnel.</u>
Települési szövet zöld elemei	<u>A lakóterületeken, családi házak kertjeiben alapvetően a telekmérettől és a beépítési százaléktól függ a zöldfelületek nagysága, aránya. A lakóházak telkein és azok körüli növényzet egyrészt függ a lakók igény szintjétől, másrészt az adott lakókörnyezettől. Ez tipikusan az a terület, ahol nem nagy beruházási költséggel, új zöldfelületek kialakításával lehet látványos eredményeket elérni, hanem elsősorban a tulajdonosok, kezelők, tervezők szemléletének formálásával, példamutatással, jó gyakorlatok bevezetésével, aprólékos előkészítéssel és nagy figyelem- és munkaráfordítást igénylő gondossággal és igényességgel. Az egykori zártkerti, laza beépítésű területek is a zöld infrastruktúra karakteres elemei. Szintén települési kiterjedt zöldfelületnek tekinthetjük a temetők és a sportpálya területét. A település három ismert temetővel rendelkezik. Az Öreg temető a templom feletti dombon található, 1926-ban zárták be, mára erősen becserjésedett, fásodott. A jelenlegi temetőbe 1926 óta temetkeznek, mellette van a Havas Boldogasszony-kápolna és a Kálvária. Az izraelita temető a 2. világháborúig működött a zsidók számára, kicsi, kb. száz négyzetméternyi, benne három feketemárvány-síremlék, körülötte hatalmas cédrusfák voltak. A települési temetők, jelentős zöldfelületi arányuknak köszönhetően, a zöldfelületi rendszer fontos elemei, de ez a szerepük nincs tudatosan kihasználva Magyarországon, pedig esztétikai értékük nem elhanyagolható. Ahhoz, hogy a temető, mint települési zöldfelület, kellően ki tudja fejteni a hatását, tervezéskor, bővítéskor megfelelően tájba kell illeszteni, és megfelelő helyen elhelyezett növényállománnyal kell ellátni.</u>
Felszíni vizek	<u>A Szébenyi-vízfolyás és mellékvizei, a mesterséges tó és ezek parti sávjai nagyrészt az ökológiai hálózat ökológiai folyosó besorolású elemei.</u>
Külterületek	<u>A teljes közigazgatási területet tekintve ez kiegészül az erdők biológiai aktív felszíneivel. Ezek nemcsak fontos zöldfelületi elemek, hanem gazdasági és termelési szempontból, és tájképileg is értékes, karakteres területek. A völgyoldali véderdők, patakmenti gyepes-ligetes természeti területek, mezőgazdasági területek, nagyrészt ökológiai hálózat ökológiai folyosó besorolású elemei, természeti területek.</u>

A zöld infrastruktúra szerepe a településtervezésben:

- Helyi identitástudat növelés
- Multifunkcionális területhasználat
- Adaptáció a klímaváltozáshoz (árvízvédelem, vízvisszatartás stb.)
- Rekreáció fejlesztés
- Élőhely fejlesztés
- Zöld gazdaság, alternatív energia, élelmiszertermelés, telekérték növelés
- Városi klíma szabályozás: összekapcsolás

A települési játszótér

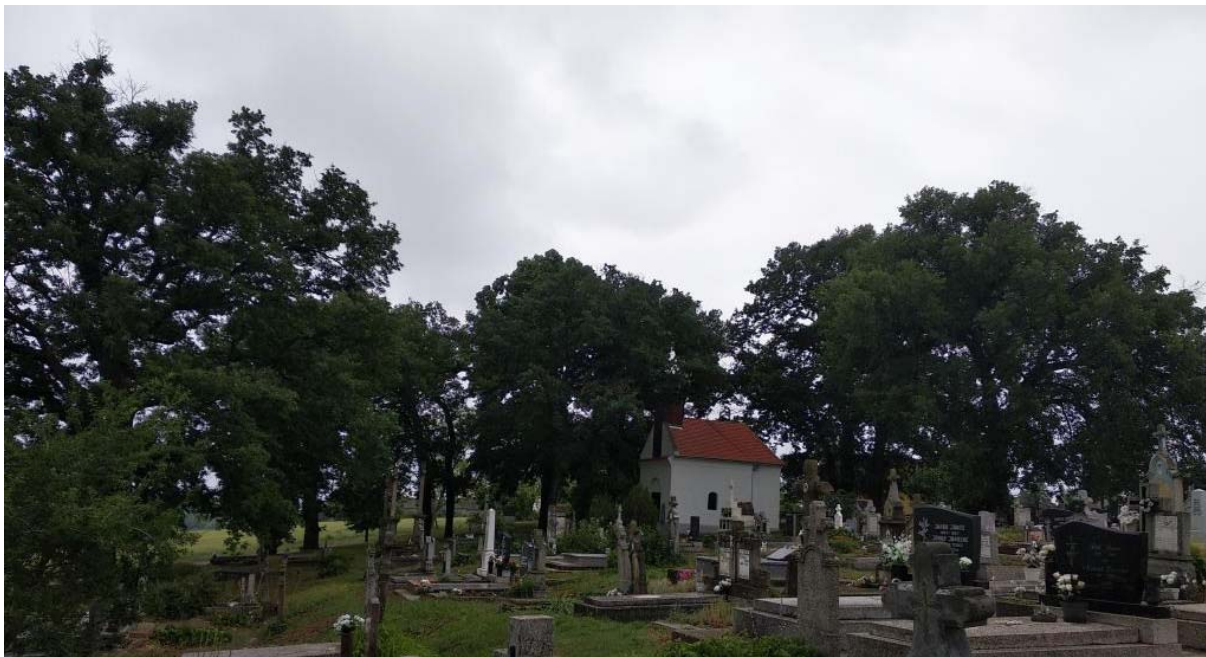
A Szentháromság körüli gondozott zöldfelület.

Kilátás a Templomdombról a patakmenti zöldfelületekre

A Kápolna és a temető idős tölgyfáinak együttese helyi védelemre érdemes

A temető idős tölgyfáinak együttese helyi védelemre érdemes

Paplak és papkert kataszteri térképen (1891)

Zöldfelületi ellátottság

A zöldterületek mennyisége és minősége a társadalom jóléti állapotát, a környezet milyenségét jelzik. Egy kistelepülésen a gondozott, esztétikus, tájbaillő zöld környezet lehet a legnagyobb vonzerő. A zöldfelületek mennyiségét illetően elmondható, hogy a belterületen alapvetően magas a zöldfelület-arány, külterületen túlnyomórészt mező- és erdőgazdasági területek találhatók.

A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

Szebény alapvetően jó zöldfelületi adottságokkal rendelkező, természetközeli jellegű település. A zöld infrastruktúra elemeinek összekötése azonban sokszor hiányos. A falu zöldfelületi karaktere átalakulóban levő, értékörzésre törekvő, hagyományos, falusi jellegű. Az ide költöző külföldiek, városiak számára a falu, a kert, a zöld, az erdő-, mező-közeliség, a patakpart különös vonzerővé válik. A kert, park megléte különben is fontos vonz ereje a lakóhelynek. A legtöbb kistelepülés számára a problémák többsége abból keletkezik, hogy az életforma megváltozása mellett hogyan lehet megőrizni a település – és ezen belül a zöldfelületek – hagyományos jellegét. A korhű felújítás, megőrzés akkor tökéletes, ha nemcsak az épületre, hanem az azt övező kertre is kiterjed, viszont a hobbikertészkedés és az önellátó gazdálkodás közötti szakadék áthidalása nem könnyű. A régi paraszti építkezéshez ugyanis sajátos kertkialakítási forma és növényanyag is tartozott: éppolyan jellemző volt rá, mint a házra a meszelt fal vagy az oszlopos tornác. A parasztkert jellegzetes bélyegei: virágok az előkertben és a ház mentén, míg a fő- és (a hátsó) melléképület által határolt gazdasági udvarban a gyeppel csak gyümölcsfát tűrtek meg. Ezt még általában sikerül jól megvalósítani, bár az idős, hagyományos gyümölcsfák kipusztulásával azok többnyire modern fajtákkal pótolhatóak.

Nem ennyire egyértelmű azonban, hogy milyen a „hagyományos” és „falusias” közterület. Míg a legtöbb faluban számos urbanizációs jelenséget találunk, a városok lakói az ezektől viszonylag érintetlen falu, és - egy a városi létből sem teljesen kiszakadó - "falusi", - illetve a két életforma határán lévő üdülő életforma felé vonzódnak. Ez egy részt a várostól távoli, a természetbe ágyazott életforma és településkép kialakításához is vezethet, de a kertekben, parkokban városi jellegű fajok, gesztusok, funkciók alkalmazásában is testet öltenek. Ezen elemek, növények egy része presztízfunkcióval is bír.

Mindezt azért tartottuk fontosnak részletezni, mert a település központjában levő, gondozott zöldfelületek sok elemében városias karakterűek, funkcióit (sportpálya, játszótér ...stb.), épített elemeit, emlékműveit tekintve is.

A temetői és egyéb virágtartók egy alapvetően zöld környezetben feleslegesek, azok alkalmazása nagy burkolt felületeken indokolt, ahol nem lehet a termett talajra virágot, növényt ültetni.

A templom körüli öreg tuják nem túl esztétikusak, és túl sokat takarnak az épületből.

A korábban kizárólag szőlővel és gyümölcsfával művelt területeken a termelést egyre jobban háttérbe szorította az üdülő és lakó funkció.

A temető bekerítése sem feltétlen indokolt, a további temetések és a temetőfejlesztés is megérdemelne egy átgondolt koncepciót, mivel a temető-kálvária együttese zöldfelületileg, tájképileg legalább annyira kiemelt pontja a településnek, mint a központi rész.

Az erdőtelepítésre elsődlegesen javasolt terület részben érinti a belterületet, többek között a temetőt és kertés részeket is, kisebb részben az ökológiai folyosó területét is. Ezeket nem javasoljuk.

A szabályozási tervezet 23. § (3) szerint Élővizek medertengelyétől számított 50-50 m távolságon belül épület nem építhető. A Természetvédelmi törvény 18. § (3) pontja szerint természeti területen - a jogszerűen beépített területek, valamint vízjogi engedéllyel rendelkező építmények kivételével - tilos a természetes és természetközeli állapotú vízfolyások, vizes élőhelyek partvonalától számított 50 méterre, tavak partjától számított 100 méterre belül, valamint a vízfolyások hullámterében új építmények elhelyezése. Javasoljuk a helyi rendelkezés országos szabályozáshoz való igazítását.

3.2.6. Épített környezet és kulturális örökség védelme

A jelenlegi állapot elemzése, helyzetértékelése

Az örökségvédelmi hatóság a településterv elkészítéséhez adatszolgáltatással segítette a munkavégzést.

Az adatszolgáltatás keretében nyilatkoztak a Szebény műemlékek és műemléki környezetük, valamint régészeti lelőhelyeinek listájáról, amely tartalmazta a nyilvántartott régészeti lelőhelyek és az egyedileg védett régészeti lelőhelyek listáit. Továbbá biztosították a közhiteles örökségvédelmi nyilvántartás szerint a műemlékek és nyilvántartott műemléki értékek listáját.

Az önkormányzat az egyedi védelemmel kapcsolatban adott hiteles információt.

MŰEMLÉKEK ÉS MŰEMLÉKI KÖRNYEZETÜK

	Védett örökségi érték neve	Törzsszám	Azonosító	Védettség jogi jellege	Hrsz.
1.	Rk. templom	317	1956	műemlék	26
2.	Rk. templom ex-lege műemléki környezete	317	21647	műemléki környezet	342/2, 49, 388, 25, 23, 22, 27, 28, 30, 31, 58, 59, 386
3.	Szűz Mária kápolna	318	1957	műemlék	609
4.	Szűz Mária kápolna ex-lege műemléki környezete	318	21648	műemléki környezet	607/2, 608/2, 054, 051, 052, 610, 1721, 1720, 1719, 1718, 1717, 1716, 1715, 1714, 1713

RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

	Lelőhely neve	Azonosító	Védettség jogi jellege	Hrsz.	EOV Y	EOV X
1.	Szabadföldek	25133	szakmai	015/70	615598	84695
2.	Szabadföldek II.	25134	szakmai	015/70, 015/71, 015/72, 015/73, 015/74	615668	84410
3.	(Csizmadia ... vendéglője)	25138	szakmai	361, 342/10, 365, 342/6, 362, 363, 364, 366	614448	87401
4.	Mogyorós	25139	szakmai	041/8, 041/9, 041/16, 041/17, 041/18, 041/19		
5.	Téglaégető	25140	szakmai	026/6, 017/4, 018, 026/7, 026/3, 017/3, 026/5, 024/2, 016/2	615259	86045
6.	Boszér malom	25141	szakmai	045/11, 024/3, 024/2, 045/9, 045/14	615172	85982
7.	Kétgáttető	25142	szakmai	084/9, 077, 079/5, 079/4, 079/20, 079/18, 084/8, 079/9, 079/16, 079/19, 084/7, 072/29,	613706	88931

				079/15, 079/17, 079/10, 079/2, 079/7, 079/8, 079/22, 079/21, 079/23, 076/9, 076/10, 076/2, 079/11, 076/4, 072/30		
8.	Farkaslik-dűlő II.	25143	szakmai	015/60, 015/61, 015/62, 015/59	615473	85018
9.	Halastó	25144	szakmai	035, 039/16, 039/41, 039/42, 039/43	615360	84495
10.	Cserhádi dűlő	25145	szakmai	039/33, 039/43	614966	85257
11.	Sajtós	25146	szakmai	015/23, 015/25, 015/24, 015/48	615380	85657
12.	I. sz. halastó	25147	szakmai	039/16	615363	84265
13.	Paperdő	25148	szakmai	1068, 1754, 1054, 1088, 1092, 1101, 1100, 1052, 1051, 1096/2, 1091, 1753, 1093, 1102, 1053, 1070, 1082, 1755, 1090, 1089, 2362, 1064, 1065, 1066, 1071/1, 1087	613912	87330
14.	Kispaperdő	25149	szakmai	1068, 1088, 1070, 1082, 1089, 1066, 1071/1, 1087, 1071/2, 1086, 1079, 1078, 1072, 1073	613953	87417
15.	Fehéregyháza	25150	szakmai	064/4, 064/5, 063/2, 063/4, 064/3, 064/2, 063/3, 065/3, 063/7, 063/5, 1104, 065/13, 063/28, 063/8	613331	87083
16.	Szebény-Sík- dűlő	28778	szakmai	015/48, 010/1, 015/49, 015/42, 015/45, 015/44, 010/2, 015/81, 015/82, 015/83, 017/5	615504	86389
17.	M6-os út nyomvonala, 9. lelőhely	30774	szakmai	012/15, 010/2	615961	86757
18.	M6-os út nyomvonala, 8. lelőhely	30775	szakmai	010/2, 015/35, 015/38	616005	86759
19.	M6-os út nyomvonala, 7. lelőhely	30776	szakmai	012/15, 010/2, 012/20, 012/18	616074	86963
20.	Émentető- dűlő I.	59386	szakmai	015/44, 010/2	615607	86354
21.	Émentető- dűlő II.	59389	szakmai	015/49, 015/42, 015/44, 010/2	615692	86457
22.	Szűri-oldal	68581	szakmai	039/43	615017	85021
23.	Farkaslik-dűlő I.	25135	szakmai	015/60, 015/61, 015/62, 015/63, 015/64, 015/65, 015/66, 015/67	615703	84978
24.	M6-os út nyomvonala, 12. lelőhely	30788	szakmai	045, 039/19, 039/20, 037/1, 031/1, 046, 047/5, 039/7, 031/85, 047/10, 031/29, 031/27, 039/45, 039/46	614012	85213

HELYI VÉDELEM

A helyi védelemben részesített értékek védelméről a településképi arculati kézikönyv alapján Szebény Község Önkormányzata Képviselő-testületének a településképi védelméről szóló 4/2019. (VIII.13.) számú önkormányzati rendelete rendelkezik.

Ssz.	Ingtalan címe	HRSZ	Megnevezése
1.	Rákóczi u. 1.	58	lakóház
2.	Rákóczi u. 11.	28	lakóház
3.	Petőfi S. u. 15.	112	kerítéselem
4.	Petőfi S. u. 17.	109	lakóház
5.	Petőfi S. u. 12.	115/3	lakóház
6.	Petőfi S. u. 11.	116	lakóház
7.	Petőfi S: u. 9.	118	lakóház
8.	Petőfi S. u. 4.	128	lakóház
9.	Rákóczi F. u. 2.	380	iskola
10.	Hősök tere	496/2	emlékmű
11.	Kossuth L. u.	341	szobor
12.	Kossuth L. u. 16.	352/1	lakóház
13.	Kossuth L. u. 22.	346	lakóház, gazdasági épület
14.	Kossuth L. u. 24.	344	lakóház
15.	Kossuth L. u. 42.	267	lakóház
16.	Kossuth L. u.	270	présház
17.	Kossuth L. u.	271	présház
18.	Kossuth L. u.	277	présház kapuja
19.	Hősök tere 15.	24	lakóház, kerítésoszlop
20.	Széchenyi u. 1.	21	lakóház
21.	Temető	609	temetői faszületek (2 db)
22.	Hősök tere 5.	386	lakóház, kerítés
23.	Kiss Ernő u.	528	kút
24.		249	présház
25.		244	présház
26.		45	présház
27.		46	présház
28.		44	góré
29.	Hősök tere 17.	553	kerítés
30.	Hősök tere	388	feszület
31.		089	feszület
32.		010/1	feszület
33.		2	feszület
34.	Hősök tere 12.	27	lakóépület nyílászárói
35.		024	feszület és Szent Vendel szobor

4. A településterv alkalmazása esetén várható környezetet érő hatások

A települési környezet minőségét a környezeti elemek védelme és a jelentős hatások elleni védelem koordinált érdekei együttesen határozzák meg.

A településterv készítése során a kedvező környezeti állapot megőrzését és javítását tűztük ki célul, így az ennek a szempontnak való megfelelés értékelése a feladata a fejezetnek a területfejlesztés, területrendezés várható hatásainak elemzésével.

A módosítások célját a 2.2. fejezetben rögzítettük.

4.1. A településterv összevetése az országosan és helyi szinten elvárható környezet-és természetvédelmi célokkal, követelményekkel

A településterv készítése során figyelembe vett, a 3.1. pontban részletezett tervekkel és regionális léptékű programokkal való összhang megteremtése volt a célja mind az önkormányzatnak, mind a tervezőknek.

Minden tekintetben sikerült megteremteni a településterv összhangját a magasabb szintű tervekkel.

A magasabb szintű jogszabályoknak és követelményeknek való megfelelés természetesnek tekinthető.

4.2. A környezetet érintő hatások előrejelzése

A környezeti alapállapot és a fejlesztési elképzelések, programok alapján a település-fejlesztési és településrendezési terv kialakításával várható környezeti hatások a követelményeknek megfelelően a környezeti elemek rendszerei szerint, és a jelentős környezeti hatások figyelembevételével értékelhetők.

4.2.1. Talaj- és vízvédelem

A beépítésre szánt módosítások közül a hatályos terv Szebény központját falusias lakóterület kategóriába sorolta. A településközpont eltérő építészeti karaktert visel magán, itt található a falu intézményei. A változás célja a rendeltetés és a területhasználat összhangjának megteremtése.

A különleges pincés területként jelölt területeken vegyesen található présházak és lakóépületek. A változások célja a rendeltetés és a területhasználat összhangjának megteremtése.

A beépítésre szánt terület helyett beépítésre nem szánt terület kijelölését a következők indokolják:

1./ A hatályos terven kijelölt gazdasági területen nem valósult meg a tervezett gazdasági fejlesztés. Mivel a terület vizesedésre hajlamos, a fejlesztési terven nem javasolható annak beépítésre szánt területbe sorolása. Fentiek miatt a terület a fejlesztési terven az adottságokhoz jobban illeszkedő besorolással, a szomszédos sportolási célú, beépítésre nem szánt terület bővítési területeként jelenik meg.

2./ A hatályos terv a területet falusias lakóterület kategóriába sorolta. A terület fekvése miatt a lakóterületről leválik, a valóságban ezen a területen szántóföldi növénytermesztéssel foglalkoznak. A változás célja a tényleges területhasználathoz való igazodás.

A beépítésre nem szánt terület helyett beépítésre nem szánt terület kijelölését a következők indokolják:

1./ A hatályos szerkezeti terv a valamikori vasútvonal nyomvonalát kerékpárút építésére szolgáló közlekedési területként jelölte meg. A tervezett beruházás nem valósult meg. A volt vasútvonal területét továbbra is fejlesztési területként tartjuk számon, ezért a fejlesztési terven a térségi kerékpárút megvalósítási helyeként jelenik meg.

2./ A jelenlegi út telekszélessége lehetővé teszi, hogy a természetben is zöldfelületként funkcionáló területrészt közkertté minősítsük.

3./ A hatályos terv a területet kertés mezőgazdasági terület kategóriába sorolta. A terület szántóföldi művelés alatt áll, tényleges használata alapján jobban illik hozzá az általános mezőgazdasági terület övezete. A változás célja a rendeltetés és a területhasználat összhangjának megteremtése.

4./ A hatályos terven falusias lakóterület kategóriába sorolt területen a csapadékvíz elvezetés megoldására új árokszakasz kerül kialakításra, amely a fejlesztési terven közműelhelyezési területként jelenik meg.

5./ A hatályos terven mezőgazdasági terület és falusias lakóterület kategóriába sorolt területen a csapadékvíz elvezetés megoldására új árokszakasz kerül kialakításra, amely a fejlesztési terven közműelhelyezési területként jelenik meg.

Az erózió elleni védelemez nyújtó terepalakulatokat, gyp-, cserje- és erdősávokat meg kell őrizni.

A fejlesztési tervlapon a jelenlegi állapotok (kőzetek kifejlődése és állaguk, az aktuális morfológiai jellemzők stb.) ismeretében nem indokolt földtani veszélyforrások jelenlétével érintett, vagy azok jövőbeni aktivizálódásával érintett területrészeket elkülöníteni. Nincs olyan instabil állapotú területrész a település igazgatási területén, ahol emberi közreműködés nélküli tömegmozgás természetes folyamatokkal kialakulhatna.

A települést érintően végzett, napjainkig megvalósult földtani kutatások nem tártak fel olyan ásványi nyersanyagot, amelynek azonosításra és lehatárolásra került helye ásványi nyersanyag előfordulási övezetet alkothatna.

A település mérnökgeológiai viszonyai és építésföldtani adottságai, valamint az aktuális morfológiai viszonyok alapján ajánlott, hogy a településrendezés kiemelten foglalkozzon a belterületen összegyülekező felszíni vizek gyűjtésével és elvezetésével, valamint a patak (Szébényi vízfolyás) nyomvonalának fenntartásával. Ennek keretében a jelenlegi völgytalpi területrészen olyan szabályozás nem történhet, amelynek eredményeként csökkentésre kerül a közterületek szélessége, továbbá telekmegosztásokkal növekedik az ottani beépítettség mértéke.

A település mélyvonalát jelentő patak mentén ajánlott beépítésre nem kerülő (manipulációs) sávot kialakítani.

A napjainkra már részlegesen beépített völgyoldalakon új építmények elhelyezése nem lehet feltételek vagy korlátozások nélküli, mivel védeltséget kell biztosítani az alacsonyabban kialakult épített környezetnek.

A tervezett fejlesztések megvalósítása érdekében biztosítani kell a keletkezett szennyvizek és használt vizek kezelését, a tisztított vizek elvezetését, valamint a területek átfogó vízrendezését. A fejlesztési területeken meg kell oldani az egészséges ivóvíz ellátást, a csapadék vizek akadálymentes és eróziót megakadályozó elvezetését. Biztosítani kell a használt és szennyvizek gyűjtését és elszállítását engedélyezett szennyvíz-tisztítóba, majd a szennyvíz közmű kiépítése során a rácsatlakozási kötelezettséget.

A fejlesztési területeken az adottságok alapján a létesítésekkel egyidőben szükséges a fejlesztési területek átfogó vízrendezése. Javasolt a település egész területére és a fejlesztési területek és a közvetlen térségeire vízgazdálkodási terv készítése és ennek vízjogi engedélyezése. A vízrendezéssel elkerülhető a terület eróziója.

A főútca északi bevezető szakasza a kis sugarú ívben fekvő meredek szakasz és keskeny járda miatt balesetveszélyes. Célszerűnek tűnik a burkolt árok lefedése teherbíró előre gyártott elemekkel.

A vízgazdálkodási területek fenntartását folyamatosan biztosítani kell, valamint az elkészítendő vízkárelhárítási terv alapján meg kell valósítani a szükséges új csapadékvíz elvezető műtárgyakat.

A körültekintő tervezés és az engedélyeknek megfelelően kivitelezett létesítések esetén, a követelmények maradéktalan betartása esetén a módosításoknak talaj- és vízvédelmi akadálya nem várható, illetve a vízrendezési célokat jól szolgálják.

4.2.2. Levegőtisztaság-védelem

A beépítésre szánt módosítások közül a hatályos terv Szebény központját falusias lakóterület kategóriába sorolta. A településközpont eltérő építészeti karaktert visel magán, itt található a falu intézményei. A változás célja a rendeltetés és a területhasználat összhangjának megteremtése.

A különleges pincés területként jelölt területeken vegyesen található présházak és lakóépületek. A változások célja a rendeltetés és a területhasználat összhangjának megteremtése.

A beépítésre szánt terület helyett beépítésre nem szánt terület kijelölését a következők indokolják:

1./ A hatályos terven kijelölt gazdasági területen nem valósult meg a tervezett gazdasági fejlesztés. Mivel a terület vizesedésre hajlamos, a fejlesztési terven nem javasolható annak beépítésre szánt területbe sorolása.

A fentiek miatt a terület a fejlesztési terven az adottságokhoz jobban illeszkedő besorolással, a szomszédos sportolási célú, beépítésre nem szánt terület bővítési területeként jelenik meg.

2./ A hatályos terv a területet falusias lakóterület kategóriába sorolta. A terület fekvése miatt a lakóterületről leválik, a valóságban ezen a területen szántóföldi növénytermesztéssel foglalkoznak. A változás célja a tényleges területhasználathoz való igazodás.

A beépítésre nem szánt terület helyett beépítésre nem szánt terület kijelölését a következők indokolják:

1./ A hatályos szerkezeti terv a valamikori vasútvonal nyomvonalát kerékpárút építésére szolgáló közlekedési területként jelölte meg. A tervezett beruházás nem valósult meg. A volt vasútvonal területét továbbra is fejlesztési területként tartjuk számon, ezért a fejlesztési terven a térségi kerékpárút megvalósítási helyeként jelenik meg.

2./ A jelenlegi út telekszélessége lehetővé teszi, hogy a természetben is zöldfelületként funkcionáló területrészt közkertté minősítsük.

3./ A hatályos terv a területet kertés mezőgazdasági terület kategóriába sorolta. A terület szántóföldi művelés alatt áll, tényleges használata alapján jobban illik hozzá az általános mezőgazdasági terület övezete. A változás célja a rendeltetés és a területhasználat összhangjának megteremtése.

4./ A hatályos terven falusias lakóterület kategóriába sorolt területen a csapadékvíz elvezetés megoldására új árokszakasz kerül kialakításra, amely a fejlesztési terven közműelhelyezési területként jelenik meg.

5./ A hatályos terven mezőgazdasági terület és falusias lakóterület kategóriába sorolt területen a csapadékvíz elvezetés megoldására új árokszakasz kerül kialakításra, amely a fejlesztési terven közműelhelyezési területként jelenik meg.

A levegő minőség megőrzéséről és javításáról a levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet szerint kell gondoskodni.

A levegőterhelést okozó forrásokra, tevékenységekre, technológiákra, létesítményekre (a továbbiakban: légszennyező forrás) az elérhető legjobb technika alapján, jogszabályban, illetőleg a környezetvédelmi hatóság egyedi eljárásának keretében kibocsátási határértéket, levegővédelmi követelményeket kell megállapítani.

A levegőterheltségi szint határértékeit és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeit a 4/2011.(I. 14.) VM rendelet tartalmazza.

A levegőterheltségi szint, a helyhez kötött légszennyező pontforrások, a diffúz források (pl.: trágyatárolók stb.) vizsgálatára, ellenőrzésére és értékelésére, valamint mindezek üzemeltetőire a 6/2011.(I. 14.) VM rendelet követelményei vonatkoznak.

A fejlesztési területeken a fűtési-hűtési technológiákat az elérhető legjobb technika szintjén kell megvalósítani előtérbe helyezve a megújuló energia hasznosítását.

A követelmények betartása esetén a tervezett fejlesztések megvalósításának levegőtisztaság-védelmi akadályja nincs.

4.2.3. Hulladékgazdálkodás

A beépítésre szánt módosítások közül a hatályos terv Szebény központját falusias lakóterület kategóriába sorolta. A településközpont eltérő építészeti karaktert visel magán, itt

találhatók a falu intézményei. A változás célja a rendeltetés és a területhasználat összhangjának megteremtése.

A különleges pincés területként jelölt területeken vegyesen találhatók prэшázak és lakóépületek. A változások célja a rendeltetés és a területhasználat összhangjának megteremtése.

A beépítésre szánt terület helyett beépítésre nem szánt terület kijelölését a következők indokolják:

1./ A hatályos terven kijelölt gazdasági területen nem valósult meg a tervezett gazdasági fejlesztés. Mivel a terület vizesedésre hajlamos, a fejlesztési terven nem javasolható annak beépítésre szánt területbe sorolása. Fentiek miatt a terület a fejlesztési terven az adottságokhoz jobban illeszkedő besorolással, a szomszédos sportolási célú, beépítésre nem szánt terület bővítési területeként jelenik meg.

2./ A hatályos terv a területet falusias lakóterület kategóriába sorolta. A terület fekvése miatt a lakóterületről leválik, a valóságban ezen a területen szántóföldi növénytermesztéssel foglalkoznak. A változás célja a tényleges területhasználathoz való igazodás.

A beépítésre nem szánt terület helyett beépítésre nem szánt terület kijelölését a következők indokolják:

1./ A hatályos szerkezeti terv a valamikori vasútvonal nyomvonalát kerékpárút építésére szolgáló közlekedési területként jelölte meg. A tervezett beruházás nem valósult meg.

A volt vasútvonal területét továbbra is fejlesztési területként tartjuk számon, ezért a fejlesztési terven a térségi kerékpárút megvalósítási helyeként jelenik meg.

2./ A jelenlegi út telekszélessége lehetővé teszi, hogy a természetben is zöldfelületként funkcionáló területrészt közkertté minősítsük.

3./ A hatályos terv a területet kertés mezőgazdasági terület kategóriába sorolta. A terület szántóföldi művelés alatt áll, tényleges használata alapján jobban illik hozzá az általános mezőgazdasági terület övezete. A változás célja a rendeltetés és a területhasználat összhangjának megteremtése.

4./ A hatályos terven falusias lakóterület kategóriába sorolt területen a csapadékvíz elvezetés megoldására új árokszakaszk kerül kialakításra, amely a fejlesztési terven közműelhelyezési területként jelenik meg.

5./ A hatályos terven mezőgazdasági terület és falusias lakóterület kategóriába sorolt területen a csapadékvíz elvezetés megoldására új árokszakaszk kerül kialakításra, amely a fejlesztési terven közműelhelyezési területként jelenik meg.

A tervezett fejlesztések megvalósulása esetén – különösen a beépítésre szánt övezetekben - a területeket be kell vonni a közszolgáltatásba és biztosítani kell a hulladékok szelektív gyűjtését és elszállítását.

Zöldterületen tervezett közkert fejlesztés közösségi célokat szolgál, biztosítani kell a területen a hulladékok szelektív gyűjtését és elszállítását.

A vízgazdálkodási területen biztosítani kell a vízfolyások folyamatos karbantartását, a hulladékok követelmények szerint való elhelyezését.

A módosításoknak hulladékgazdálkodási szempontú akadálya nem ismert.

4.2.4. Zaj- és rezgésvédelem

A beépítésre szánt módosítások közül a hatályos terv Szebény központját falusias lakóterület kategóriába sorolta. A településközpont eltérő építészeti karaktert visel magán, itt található a falu intézményei. A változás célja a rendeltetés és a területhasználat összhangjának megteremtése.

A különleges pincés területként jelölt területeken vegyesen találhatóak prэшázak és lakóépületek. A változások célja a rendeltetés és a területhasználat összhangjának megteremtése.

A beépítésre szánt terület helyett beépítésre nem szánt terület kijelölését a következők indokolják:

1./ A hatályos terven kijelölt gazdasági területen nem valósult meg a tervezett gazdasági fejlesztés. Mivel a terület vizesedésre hajlamos, a fejlesztési terven nem javasolható annak beépítésre szánt területbe sorolása. Fentiek miatt a terület a fejlesztési terven az adottságokhoz jobban illeszkedő besorolással, a szomszédos sportolási célú, beépítésre nem szánt terület bővítési területeként jelenik meg.

2./ A hatályos terv a területet falusias lakóterület kategóriába sorolta. A terület fekvése miatt a lakóterületről leválik, a valóságban ezen a területen szántóföldi növénytermesztéssel foglalkoznak. A változás célja a tényleges területhasználathoz való igazodás.

A beépítésre nem szánt terület helyett beépítésre nem szánt terület kijelölését a következők indokolják:

1./ A hatályos szerkezeti terv a valamikori vasútvonal nyomvonalát kerékpárút építésére szolgáló közlekedési területként jelölte meg. A tervezett beruházás nem valósult meg. A volt vasútvonal területét továbbra is fejlesztési területként tartjuk számon, ezért a fejlesztési terven a térségi kerékpárút megvalósítási helyeként jelenik meg.

2./ A jelenlegi út telekszélessége lehetővé teszi, hogy a természetben is zöldfelületként funkcionáló területrészt közkertté minősítsük.

3./ A hatályos terv a területet kertés mezőgazdasági terület kategóriába sorolta. A terület szántóföldi művelés alatt áll, tényleges használata alapján jobban illik hozzá az általános mezőgazdasági terület övezete. A változás célja a rendeltetés és a területhasználat összhangjának megteremtése.

4./ A hatályos terven falusias lakóterület kategóriába sorolt területen a csapadékvíz elvezetés megoldására új árokszakaszk kerül kialakításra, amely a fejlesztési terven közműelhelyezési területként jelenik meg.

5./ A hatályos terven mezőgazdasági terület és falusias lakóterület kategóriába sorolt területen a csapadékvíz elvezetés megoldására új árokszakaszk kerül kialakításra, amely a fejlesztési terven közműelhelyezési területként jelenik meg.

A területi fejlesztésekhez kapcsolódó szolgáltatások, telephelyek engedélyezésekor az eljárás során ellenőrizni kell a létesítmények zajterhelését és a követelmények betartását.

A gazdasági területeken nem javasolt lakóingatlanokat rendeltetésszerű használatra kialakítani.

A fejlesztések nem igényelnek új további zajvédelmi sávok kialakítását.

A követelmények betartásával, körültekintő tervezéssel biztosítható a zajterhelési határértékek betartása, így a módosítások a feltételek teljesítésével elfogadhatók

4.2.5. Táj- és természetvédelem

Természetvédelmi, tájrendezési és zöldinfrastruktúra-fejlesztési javaslat

A településszerkezeti módosítások táj- és természetvédelmi érdeket nem sértenek, a zöldinfrastruktúra-fejlesztési lehetőségeket nem korlátozzák.

A megőrzendő és a fejlesztési célokat szolgáló fejlesztési akcióterületek lehatárolása a táj- és természetvédelmi, valamint a zöldinfrastruktúra-fejlesztési szempontokat figyelembe veszi.

Helyi természeti védelem önálló rendeleti megerősítése javasolt a két védett fa esetében.

Javasolt a temető öreg fáinak vagy a teljes temető-Kálvária együttesének a helyi védetté nyilvánítása.

A bezárt temetők kegyeleti parkká alakítása javasolható részletes növényfelmérés és terv alapján az akcióterületi tervnek megfelelően.

Az utcák menti gyepfelületek, zóldsávok fejlesztésével sokat javulhat a települési zöldinfrastruktúra hálózat minősége. Mennyiségi bővítésre erősen korlátozott lehetőségek állnak csak rendelkezésre, de tekintve a község jelenlegi adottságait, erre nem is feltétlenül van szükség. A település lineáris zöldfelületi elemeinek minőségi fejlesztése fasorok telepítésével, a meglévő leromlott állapotú növényállomány fokozatos cseréjével valósítható meg.

A központi, hosszan elnyúló zöldfelület egységes szempontok szerinti felújítása, újra tervezése, amely során a multifunkcionalitás, a meglévő (néhol előregedő vagy nem a tájra jellemző) növényállomány felújítása és a zöldfelületi kapcsolatok (látvány- és funkcionális) erősítése a fő célok. A patak partja természeti értéke mellett fontos turisztikai vonzerővel is bír. E vonzerő megőrzéséhez elengedhetetlen a zöldfelületek megfelelő karbantartása és fejlesztése. Erre a területrésze közterület-alakítási terv készítése is javasolható.

Javasoljuk az út menti fasorok felmérését, pótlását, telepítését bel- és külterületen.

Javasolt kilátópontok kialakítása pl. a temetőkertben, templomkertben, Szent László keresztnél.

Javasolt a Plébániakert közösségi funkciójú kertté alakítása, bevonása a zöldfelületi rendszerbe az akcióterületi tervnek megfelelően.

A településen ki lehet alakítani tematikus sétaútvonalakat, az akcióterületi tervnek megfelelően, melyekre felfűzve egy-egy állomáson egy-egy a tájra jellemző védett fa, kilátópont, kereszt, egyéb helytörténeti érték kerül bemutatásra. Ezek a fejlesztések turisztikai vonzerővel is bírnak, így a település turisztikai értékének növelésére is alkalmasak. Javasoljuk az útvonal meghosszabbítását dél felé a Szent Rókus szobor és a Szent László kereszt érintésével, valamint a Szebényi-Jakab és a Horváth-kereszt érintését is.

Mivel a tájértékek kataszterezése és nyilvántartásba vétele nem történt meg, javasolható a védelem alatt nem álló egyedi tájértékek, kereszték, szobrok helyi védelme (építészeti).

A szőlők és kertes területek zöldfelületei fontos részei a zöldfelületi rendszernek. Megmaradásukat és megfelelő fenntartásukat megfelelő ösztönzéssel, szabályozással lehet biztosítani.

A település zöldfelületein (közkertek – „Zkk” jelű övezet és temetőkben) telepítendő növényzet esetében legalább 80%-ban a Szebény Község Önkormányzata képviselő-testületének a településképp védelméről szóló 4/2019. (VIII.13.) önkormányzati rendelete

mellékletében „Fásításra, növénytelepítésre javasolt őshonos növények jegyzékében” szereplő fajokat kell alkalmazni.

A fatelepítéseknel a kilátásvédelmi szempontokat, műemléki és településképi értékek láthatóságát is figyelembe kell venni.

Közműlétesítmény és közúti tartozék elhelyezésekor a fás növényzet mellett az egyedi tájértékek érvényesülésének szempontjait is figyelembe kell venni.

Közműlétesítmény, út vagy egyéb építmény közterület elhelyezésénél, felújításánál javasoljuk az MSZ 12042 Fák védelme építési területeken előírásainak alkalmazását.

A K-Mű jelű építési övezetben előírt ültetési kötelezettségnél az előírás szerint „telepítésre kerülő fa- és cserjefajok kiválasztásakor az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvény végrehajtásáról szóló rendelet előírásait kell alapul venni, a termőhelyi adottságokat figyelembe véve” javasoljuk kiegészíteni a településkép védelméről szóló 4/2019. (VIII.13.) önkormányzati rendelete mellékletében „Fásításra, növénytelepítésre javasolt őshonos növények jegyzékében” szereplő fajokkal.

A belterületi csapadékvíz-elvezető rendszer fejlesztésekor javasoljuk alkalmazni a települési csapadékvíz-gazdálkodás jó gyakorlatait, amely alkalmazza a csapadékvíz gazdálkodást segítő zöld infrastruktúra fokozatos kiépítését, a víznek legalább időszakos visszatartását is. Ez, egyéb kedvező hatások mellett a kisvízfolyások vízminőségének javulását, a jó ökológiai állapot elérését is szolgálja.

Esetleg javasolható egy 3. számú akcióterület, amely a külterületi dűlőutak fásítását, a tájképvédelmi övezet mezőgazdasági területeinek erdősítését (erdőtelepítésre elsődlegesen javasolt területeken), a természeti területek, ökológiai folyosók természetvédelmi fenntartási, rehabilitációs és fejlesztési feladatait tartalmazza.

4.2.6. Épített környezet és kulturális örökség

A környezet védelmének általános szabályiról szóló 1995. évi törvény 24-27. §-ai szerint összefoglalóan a következők rögzíthetők:

- A módosítással érintett területek fejlesztése a települési környezet minőségén javít, és megakadályozza a területek állag és környezetminősége és a klimatikus viszonyok további romlását.
- A településrendezési terv a környezet terhelhetősége és a településrészek rendeltetése alapján övezeteket határoznak meg.
- A fejlesztési területeken a jelenleg folytatott és a tervezett tevékenységek sem igénylik jelen ismeretek szerint védőterület kialakítását, azonban a szabályozási elemekkel optimalizálni kívánja az Önkormányzat a környezethasználatot.
- A településrendezési terv realizálódása esetén is meghatározott a zöldterületi követelmény rendszer.
- A környezeti értékelés szempontjai a tervezés során maximálisan figyelembe lettek véve.

Összefoglalóan megállapítható, hogy a Szebény Község településtervezése során készített tervek, és a környezeti értékelés biztosítja a település jelenlegi kedvező környezeti minőségének megtartását, és hosszútávon biztosítja a környezet és a természet védelmét.

5. Javaslat a településfejlesztési és településrendezési tervekhez kapcsolódó önkormányzati intézkedésekre, monitorizálásra

A településfejlesztési és településrendezési tervek módosítása során a környezeti értékelés a terület-felhasználási kérdéseket és az építési tevékenység feltételrendszerét tisztázza.

A településfejlesztési és településrendezési tervekhez kapcsolódóan, azokkal összhangban, lehetőleg az elfogadásukkal egy időben szükségszerű olyan önkormányzati intézkedések fogantatása, melyek kezelik a településen meglévő, esetleg bekövetkező környezeti konfliktusokat és szabályozzák a lakosság együttélési szabályait, valamint a kötelezően igénybeveendő közszolgáltatásokat.

Szebény Községben a következő kapcsolódó intézkedésekre teszünk javaslatot:

- A település környezetvédelmi programjának és vízkárelhárítási tervének elkészítése a fejlesztési elképzelések módosulására és a jogszabályi követelmények teljesítésére tekintettel.
- A korszerűsített hulladékgazdálkodási tervek szerint a hulladékgazdálkodást érintő helyi rendeletek (köztisztasági, közszolgáltatási stb.), aktualizálása.
- Az elfogadható és a követelményeknek is megfelelő „zajhelyzet” elérése érdekében fontos azoknak a feladatoknak és eszközöknek a meghatározása, melyekkel megakadályozható a környezet minőségének romlása, illetve fokozatos javulás érhető el.
- A település lakóingatlanain megengedett kisvállalkozások esetében az engedélyezés során az előírt zajterhelési határértékek teljesülésének igazolását követelménynek kell tekinteni, annak érdekében, hogy a közvetlen környezetükben lévő lakóterületek kedvező zajhelyzete megmaradjon, illetve a zajterhelés növekedése megakadályozható legyen.

6. Összefoglalás

Szebény Község településtervéhez elkészítettük a jogszabályok szerint szükséges környezeti értékelést.

A környezeti hatások értékelését a települési környezet minőségét, állapotát befolyásoló környezethasználatokra vonatkozó követelmények összefoglalásával kezdtük.

Célirányosan rögzítettük környezeti elemenként, szakterületenként a követelményeket, elvárásokat, melyek a környezethasználat minősítésén túl a szabályozási terv kialakítását és a helyi építési szabályzat kereteit határozták meg.

Összegeztük a területfejlesztés, területrendezés várható hatásait, a fejlesztési irányokat.

Külön javaslatot adtunk a településfejlesztési és településrendezési tervekhez kapcsolódó egyéb önkormányzati intézkedésekre, melyek a települési környezetminőség javítását eredményezhetik.

Összefoglalóan megállapítható, hogy Szebény településterve segíti a település fenntartható fejlődését, környezeti helyzetének megtartását és hosszútávon biztosítja a környezet védelmét.

A módosítások nem veszélyeztetik a környezeti elemeket és a fejlesztések során biztosítható a jelentős környezeti hatótényezők elleni védelem.